

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

N:r 5 Maj

1956 Pris 75 öre

Status

En läkemedelsindustri på frammarsch...

medel mot tuberkulos

*PAS
Tibinide
Nupasal*

vitaminpreparat

*Multiplex
Decamin
ABCDin m.fl.*

järnpreparat

*Guttafer
Di-Ferrosan
Ferro-B m.fl.*

Ferrosans verksamhet bygger på mångårig erfarenhet och givande samarbete med svensk medicinsk forskning.

Ferrosans forskning och produktion är huvudsakligen inriktad på vidstående läkemedelsgrupper.

FERROSAN

MALMÖ

NYBYGGNADER
KLASSNINGAR
REPARATIONER

KOCKUMS

MEKANISKA VERKSTADS AB - MALMÖ

Kontrollmärke
lagligen skyddat

19:e årg.

Nr 5 - maj 1956

Ansvarig utg.: EINAR HILLER
Redaktör: ÅKE ROOS

Ägare:
De Lungsjukas Riksförbund

REDAKTION:

Kocksgatan 15, Stockholm 4.
Telefon 41 39 99 och 44 40 40.
Postgiron 95 00 11.

Prenumerationspris:
Helår 8 kr, halvår 4:50 kr

Annonspriser:
1/2 sid. 400:—, 1/3 sid. 225:—,
1/4 sid. 125:—, 1/8 sid. 65:—.

Småannonser:
58 mm spaltbredd 65 öre mm.
90 mm spaltbredd 90 öre mm.

UR INNEHÅLLET:

UTÖKAD JO-KONTROLL	4
ÄR ÖL MEDICIN?	5
OM EUGENE O'NEILL	6
PENSIONÄRERNA MISSNÖJDA	8
VÅRA NEUROSER	9
FOLKBILDNING I USA	10
(Se även bilduppslaget)	
"MASSVACCINATION BEHOVS"	12
HERR SANDBERG TECKNAR	16
DIKT AV JOHANNES EDFELT	17
PILGRIMSFÄRDerna TILL MECKA	18
DUBBELGÄNGAREN	20
(Novell av Ove Ekelund)	
KORSORD	24
SCHACK	24
FRÅN LÄSEKRETSen	26

Är sjukförsäkringen vad den borde vara?

Riksdagen har nu antagit kmt:s proposition om mindre ändringar i lagen rörande allmän sjukförsäkring, men den har också sagt nej till flera motionärers berättigade krav på en mera genomgripande make up av lagen. Såsom tidigare meddelats i Status, innebär propositionen bland en del annat, att reseersättning skall lämnas vid resor även till öppna sjukvårdsinrättningar — t. ex. dispensärer — och vid resor i samband med kostnadsfria undersökningar och behandlingar, vilket inte varit fallet tidigare.

Ändringarna innebär givetvis en välkommen förenkling och utvidgning av reseersättningsprinciperna, men ännu är bestämmelserna inte vad man skulle önska. Det behövs en verkligt radikal omdaning av de här paragraferna. Varför — för att nu ta ett exempel — skall, såsom en riksdagsminoritet ansåg, hastigt påkommen sjukdom inte jämföras med olycksfall, när det gäller ersättning för sjukresa?

Det är förresten mycket i den nuvarande allmänna sjukförsäkringen, som kunde vara bättre. Varför — exempelvis — skall försäkringen gälla endast under en sjukdomstid av två år? Varför blir man s. k. utförsäkrad efter just den tiden? Efter ett par års ohälsa och arbetsförmåga är ju de flesta människor i betydligt större behov av ekonomiskt stöd än i början av en sjukdomsperiod. På den här punkten vill de ansvariga ibland hänvisa till själva försäkringsprincipen, men det är inget hållbart argument — inte, när det är samhället, som sva-

rar för försäkringen. Våra obligatoriska socialförsäkringar är ju ändå i allmänhet inte "försäkringsmässigt konsekventa". Försäkringsprinciperna kompletteras med vad man kan kalla sociala hjälpprinciper eller understödsprinciper.

Och ingen sjuk får ju svälta ihjäl — för att nu uttrycka sig drastiskt. Med undantag för de fall, där den sjuke har egna tillgångar, måste alltså i regel andra hjälpformer träda till, då sjukförsäkringen säger punkt och slut. Kan det anses rationellt? Vore det inte administrativt enklare och för medborgarna mera tilltalande med en sjukkasse, som garanterade livets nödortf åt den sjuke under obegränsad sjukdomstid, i vissa fall alltså så länge han lever?

Hur kan man för övrigt logiskt motivera, att sjukpengen skall minska efter 90 dagars sjukdom? I rimlighetens namn borde den tvärtom öka. Under de första sjukdomsmånaderna äger ju många människor en liten (eller stor) sparslant eller något liknande att ta till, och de, som inte är i den lyckliga situationen, kan oftast uppskjuta vissa planerade utgifter, t. ex. för klädinköp e. d. Blir sjukdomen däremot långvarig, gör dessa uppskjutna utgifter sig dock påminna — och då sänks sjukpengen av någon outgrundlig anledning. (Samhällsekonomiska skäl kan inte åberopas som hållbart försvar.)

Den obligatoriska sjukförsäkringen innebär därför sämre förmåner vid långvarig sjukdom än den avlivade frivilliga försäkringen — ja,

JO-kontroll även för kommunala tjänstemän

De sakkunniga, som sysslat med justitieombudsmannens ställning och befogenheter, har som dagspressen rapporterat för någon tid sedan framfört förslag om att bl. a. utvidga JO:s fögderi till att omfatta övervakning även av de kommunala tjänstemännen. F. n. har JO som bekant endast med statliga myndigheter och tjänstemän att skaffa.

De sakkunniga konstaterar, att "JO har vuxit sig fast i folkmedvetandet som en modern folktribun, hos vilken den enskilde vet sig kunna påräkna hjälp och stöd mot godtyckligt ämbetsmannavälde".

Och så tillägger man:

"Den enskilde medborgaren bör ha samma skydd mot samma eller likartade övergrepp av myndigheter eller tjänstemän, oavsett varifrån övergreppen kommer."

Kommunala myndigheter får ju i allt större utsträckning befatta sig med åtgärder, som kan ha en allvarlig och genomgripande betydelse för den enskilde medborgaren. Man behöver bara nämna barnvårdsnämndernas och nykterhetsnämndernas möjligheter att besluta om administrativt frihetsberövande. Byggnadsnämndernas tjänstemän

fattar ofta beslut, som får stora ekonomiska konsekvenser för berörda medborgare, och socialvårdens utövare måste också fatta avgöranden av stor vikt för den enskilde.

De sakkunnigas förslag har varit på remiss hos flera olika instanser, som granskat det ingående. JK hyser sålunda tvekan om det kloka i att föra den kommunala förvaltningen under JO:s tillsyn. Han anser, att det skulle medföra risker för att justitieombudsmannen dras in i politiskt färgade tvister inom kommunerna, tvister, som en riksdagens ombudsman rätteligen inte bör befatta sig med.

JK:s misstanke är dock säkerligen obefogad eller åtminstone överdriven.

Svea hovrätt finner i sitt remissvar i motsats till JK goda skäl för den tänkta utvidgningen av JO:s område. Den fruktar dock, att reformen skulle tillföra JO så många nya ärenden, att ombudsmannen måste överlåta allt för många ämbetsåtgärder på underordnad personal, vilket inte anses lyckligt. Domstolen förordar därför, att JO:s ämbetsområde delas upp på två ombudsmän med jämförbar ställning,

Förre lagmannen A. Bexelius, som i mars månad i år valdes till riksdagens justitieombudsman (JO).

en för den statliga och en för den kommunala sektorn.

åtminstone för alla dem, som förr utnyttjade de maximi-försäkringsbelopp, som stod dem till buds. Och de, som inte försäkrade sig till så hög sjukpeng som möjligt, hade — i motsats till nu — sig själva att skylla.

Nog är det också lite fel, att minimisjukpengen satts så låg som tre kronor per dag. Med lite elak överdrift kan man fråga sig vad dessa futtiga kronor skall tjäna till — om man nu bortser från den symboliska gesten. Nästan alla sjuka, som inte får mera att leva på, tvingas ju ändå att vända sig till socialvården eller att söka hjälp på annat håll. Minimum på sjukpengen borde givetvis motsvara det uträknade existensminimum.

Kort och gott: sjukförsäkringen är inte riktigt vad den borde och även kunde vara. Vissa ansvariga har trasslat in sig i paragraferna och tappat bort den stora och vackra tanken. De tycks nästan ha glömt, att de stora linjerna är viktigare än den absoluta millimeter-rättvisan.

Att hindra missbruk av sjukförsäkringen liksom att se till att ingen medvetet tjänar på att vara sjuk är givetvis en lovvärd strävan, men det förblir i alla fall en andrahands-uppgift. Det primära — det absolut viktigaste — är ju självklart att ge *samtliga* medborgare en tillräcklig ekonomisk trygghet vid sjukdom — inte minst vid *långvarig* sådan.

AKE ROOS

Hovrättens förslag låter förnuftigt. Hur det än går med det — om vi skall ha en eller två JO alltså — är det i alla fall synnerligen välbetänkt att sätta den kommunala förvaltningen under uppsikt av en justitieombudsman. Därmed är visst inte sagt, att de kommunala tjänstemännen är särskilt stora syndare men förvisso begår de lika många fel och orättvisor som sina statliga kolleger. Det framstår därför logiskt att de båda grupperna jämföras i detta avseende. Om en enskild medborgare utsätts för övergrepp från en kommunal befattningshavare finns det visserligen andra vägar att söka rättelse på, men de vägarna är steniga och krokiga i jämförelse med JO. Till honom behöver man t. ex. bara skicka ett okonventionellt brev om saken.

JO har blivit vår tids Sankt Göransson, som slåss med draken Byrå.

Bör öl ordineras som medicin?

"Hur inverkar måttliga ölkvantiteter som 'vanliga' människor förtär och är det någon mening i att föreskriva öl till vissa patienter?"

Dessa frågor ställs av dr Bertil Josephson, Stockholm, i en artikel i *Svenska Läkartidningen*, som betitlats "Är öl medicin?" Artikelförfattaren anser, att det många gånger kan vara befogat att ordinera öl åt patienter och skriver bl. a.:

Man kan "utan olägenhet regelbundet ge patienter med hjärtfel, hypertoni eller andra cirkulationsrubbingar begränsad mängd öl. Kanske skulle det också kunna användas vid Karellkur, då det innehåller vida mindre koksalt än mjölk. Det måste då särskilt framhållas att det icke är på grund av sin diuretiska och natriuretiska effekt som öl kan vara lämpligt i dessa fall. Sådan verkan åstadkommes långt

kratius, och den draken har långt ifrån enbart statligt hemvist. Då och då skymtar man drakstjärten exempelvis på socialbyråerna och i fattigvårdsstyrelsernas sammanträdesrum.

A. R.

Hysesregleringen och möblerade rum

Som omtalades i Status' marsnummer har hysesregleringskommittén förordat en partiell avveckling av hysesregleringen, varvid bl. a. hysegäster i möblerade rum skulle mista sitt lagliga skydd mot uppsägningar och oskäligen hyror. Status kritiserade kraftigt detta, som bl. a. skulle drabba de många lungsjuka, som av bostadsbristen tvingas bo möblerat.

Frågan ha nu avancerat. Statsrådet Zetterberg har funderat på saken och framlagt ett förslag om en successiv avveckling av hysesregleringen, men han går inte lika långt som hysesregleringskommittén. Sålunda vill han t. ex. inte slopa hyresskyddet beträffande de möblerade rummen.

Det är mycket glädjande, att justitieministern beaktat svårigheterna för rumshyrarna och slagit in på den väg, som bl. a. Status rekommenderat.

bättre och snabbare med de vanliga diuretiska medlen. Ölets betydelse i dessa fall är närmast att det är oskadligt — och gott. Det är nästan natriumfritt (men innehåller små mängder kalcium-, magnesium-, kisel- och aluminiumsalter) och det bildar ej ödem. Därför kan det användas även om patienten annars står på vätskerestriktion och särskilt för patienter på saltfattig kost är öl en utmärkt och lämplig omväxling i den trista dieten. Till detta kommer den sedativa effekten av humlen i ölet och möjligen också den kärldilaterande effekt, som den låga alkoholmängden kanske kan innebära. Sedan en tid tillbaka får vid S:t Eriks sjukhus många av de hjärtpatienter, som så önskar, en eller två flaskor pilsner-klass II om dagen, och i allmänhet sätter de värde på denna kostförbättring. Någon olägenhet eller skada härav har icke iakttagits.

De ovederhäftiga och reklamartade tyska publikationerna om ölets fysiologiska verkan och betydelse som nyligen publicerats har försakat en överskattning av öl som terapeutikum. På vissa håll har också våra och Milwaukee-gruppens resultat ansetts bekräfta att öl skulle ha en påtaglig terapeutisk verkan. Detta är en missuppfattning; dess terapeutiska effekt är ringa. Med undantag för alkoholister och för patienter med svår njurinsufficiens är öl emellertid oskadligt — även för patienter med cirkulationsrubbingar. Denna oskadlighet är intressant nog och kan vara värd att påpekas — och användas."

Rehabilitering i England

Dr Erik Bolinder från Norrköping, som studerat rehabiliteringsverksamhet i England, berättar i en intervju i *Norrköpings Tidningar* (h) bl. a. följande:

"Under arbetsministeriet sorterade ett självständigt bolag benämnt Reemployed Ltd med självständig direktions, egen försäljningsavdelning m. m. samt med 90 egna fabriker sysselsättande ca 70 anställda vardera. Dess målsättning är att enbart ta hand om sådana grovt handikappade individer, som svårigen skulle kunna tänkas få arbete i den öppna marknaden. Genom att skaffa sig speciellt

lämpliga tillverkningsprogram, samt genom att inrätta speciella maskiner och arbetsplatser, har man kunnat lösa detta svåra problem.

Det var märkligt att se vilka svårt invalidiserade människor, som här hade hygglig utkomst med all den självtillit och framtidshopp som detta givetvis medför. Säkerligen skulle en stor del av dessa arbetare hos oss återfinnas i en resignerad tillvaro på ett kroniskt sjukhem.

Givetvis gick dessa industrier ej ihop ekonomiskt, men med tanke på alla pensionsersättningar som annars skulle ha utgått för dessa individer, var nog även ur rent ekonomisk synpunkt investeringen sund."

Partiellt arbetsföra

"Man kan åstadkomma underverk ifråga om de partiellt arbetsföras inordnande i för dem lämpliga arbeten", skriver *Folket* (s) i Eskilstuna. "Det ges så många exempel i den vägen att det starkt uppmuntrar varje strävan som tar sikte på att underlätta inpassningen. Ett väsentligt villkor är emellertid att arbetsgivarna — de statliga och kommunala jämte de enskilda — är villiga att ta emot dem och att man förstärker möjligheterna för omskolning i de fall en sådan utgör en förutsättning för deras arbete."

"I de allra flesta fall representerar även de människor, som hänförs till gruppen s. k. partiellt arbetsföra, egenskaper och färdigheter, som med sedvanlig yrkesträning uppnår fullgod kapacitet — i många fall en kapacitet, som överstiger den för yrket normala. Och varför skulle man inte ta vara på den arbetskraften och varför skulle man inte särskilt lägga sig vinn om att ge den en sådan utbildning att den kan utnyttjas? Det är rimligare än att låta den gå överksam och motta för sin försörjning erforderliga bidrag från det allmännas sida, så mycket mer som de partiellt arbetsföra i de allra flesta fall inte önskar något högre än att få kompensera sin förmodade underlägsenhet med en arbetsinsats som gör dem oberoende och

(Forts. sid. 16)

UR PRESSEN

"Vårt sekels störste scendiktare"

En gång i framtiden, när man gör en kulturhistorisk avhandling över den dramatiska konstens utveckling och nämner sådana mästare som Aischylos, Shakespeare, Strindberg, Ibsen och Tjechov, så kommer även Eugene O'Neills namn att finnas med bland de verkligt stora, bland de odödliga.

Eugene O'Neill har, liksom sina stora föregångare, bildat sin egen epok inom världsdramatiken, och hans skådespel äger den klassiska resning och djupa mänsklighet som gör att de alltid kommer att vara aktuella och bli spelade. Han är vidare, vid sidan av Ibsen och Strindberg, det moderna dramas stora förgrundsgestalt. Att han utan konkurrens är vårt sekels störste scendiktare bevisar inte minst hans sista och posthuma drama "Lång dags färd mot natt" (Long day's journey into night), som på diktarens önskan nyligen hade sin världspremiär på Dramatiska Teatern i Stockholm, och inför vilket de entusiastiska recensenterna inte hade några andra mallar och jämförelseobjekt att ta till än just Aischylos och Shakespeare. Det var en unison lovsång till den stora och odödliga dikten, till den siste av giganterna inom den dramatiska konsten. Ivar Harrie skrev i Expressen bl. a.: "den siste världshärskaren inom dramatiken av Aischylos och Shakespeares mått". Nog sagt.

Sedan man sett skådespelet och stagit del av O'Neills andliga testamente, kan man inte annat än känna samma djupa tacksamhet; det är som att bevittna en hemsk häxprocess, där nakna människojälar frikostigt serveras på gyllene fat, och där kocken är en kirurg som med suveränt och mäterligt handlag dissekerar sina förfallna och hjälplösa offer. Dramat är en hänsynslös självbikt av det slag som det finns mycket få motsvarigheter av inom världsdramatiken, om ens någon. Det är familjen O'Neill som träder fram på scenen och avslöjar sitt djupa mänskliga förfall utan några som helst skygglappar. Där är fadern, den berömde men misskände skådespelaren James O'Neill, en be-

När Eugene O'Neill gick bort 1953 efterlämnade han minst tre ospelade dramer. Ett av dem, som i svensk översättning fått namnet "Lång dags färd mot natt", "testamenterade" den amerikanske nobelpristagaren till Dramaten i Stockholm, och i enlighet med den bortgångnes önskan hade spelet också sin världspremiär på denna scen ganska nyligen.

Om Eugene O'Neill skriver här
STURE SJÖBLOM

gåvad aktör som sålt sin själ till dolardjävulen; där är modern Ella Quinlan O'Neill, en gång en firad skönhet, nu ett förfallet människovrak och narkoman, som under giftets förrädiska rus flyr bort från verkligheten och sina närmaste, som hon trots allt älskar. Där är Eugenes

Ett några år gammalt porträtt av Eugene O'Neill.

äldre bror Jim, en alkoholiserad stackare, vars enda ambition i livet är att berusa sig och säga bittra sanningar om livet och sina närmaste. Och slutligen Eugene själv, som lungsjuk ung romantisk drömmare och lycksökare som redan prövat på ett otal yrken och ännu inte funnit sig själv. Under de fyra och en halv timmar som detta mammutdrama varar biktar de fyra ödesmärkta familjemedlemmarna sig för varann och blottlägger allt sitt elände utan hänsyn eller barmhärtighet. Det är alltså frågan om en tragedi i djupaste mening, där dock det mänskliga lidandet upphöjs till stor och skön konst. I dedikationen till hustrun strax före sin död bekänner O'Neill att dramat är "skrivet med tårar och blod".

Eugene O'Neill skänkte sitt drama till Kungl. Dramatiska Teatern som en gård av tacksamhet över att vår berömda nationalscen spelat så många av hans verk och i så fullödigt konstnärliga framföranden. Dramaten kvitterade sin tacksamhet mot den döde diktaren genom att instifta ett O'Neill-stipendium för teaterns skådespelare och elever. Hädanefter kommer alltså O'Neills namn att ständigt vara aktuellt och levande inom svenskt kulturliv. Detta inte minst för det Nobelpris som diktaren tilldelades 1936 och som vann hela den litterära världens fulla gillande. Det förnäma priset tilldelades honom "för hans av kraft, ärlighet och stark känsla samt självständig tragisk uppfattning präglade dramatik."

Eugene O'Neill är av irländsk härkomst, vilket märks på hans starkt verkande dramatiska temperament, men är född (år 1888) och uppväxt i Amerika. Redan som mycket ung fick han följa med fadern under dennes vidsträckta turnéer runt om i Amerika och hans teaterintresse väcktes därför tidigt. Han studerade vid flera universitet, men blev av olika anledningar relegerad, och gick till sjöss. Under några år seglade han runt världen och skaffade sig rika erfarenheter, som

En bild från Dramatens iscensättning av "Lång dags färd mot natt".
Fr. v. Ulf Palme, Jarl Kulle, Inga Tidblad och Lars Hansson.

senare skulle bli mycket betydelsefulla i hans dramatiska diktning. Han levde emellertid ytterst vidlyftigt, var minst av allt någon nykterist, och tvingades att gå i land sedan han fått en släng av malaria och en lindrig lungdot, vilken dock botades under ett halvt års vistelse på ett sanatorium.

Det var på sanatoriet som Eugene O'Neill kom till besinning och insikt om sig själv och sin dramatiska specialbegåvning. Nu hade han, trots sin ungdom, rika källor av erfarenhet att ösa ur, och han skrev som en besatt under en följd av år, blev uppmärksam och världsberömd. Det var ett såväl kvalitativt som kvantitativt rikt livsverk som han lämnade efter sig, när han efter en lång och svår sjukdom avled i november 1953.

Ryktet sade att Eugene O'Neill dött av alkoholförgiftning — hans alkoholmissbruk var vida känt — men snart kom den fruktansvärda sanningen fram. O'Neill led av en ärftlig sjukdom, inför vilken läkarevetenskapen stod hjälplös. Han förlorade bit för bit, förlorade kontrollen över sin kropp och till sist låg han fjättrad vid sin säng och förmodade inte ens vrida på huvudet. Endast ögonen och hjärnan levde och kämpade en förtvivlad kamp mot ett obevekligt öde. Hans eget öde slutade som en större tragedi än han någonsin vågat drömma om. Den antika tragediens ödestyngda ande svävade även över hans liv, därför var han född att tolka detta stora budskap och giva det mänsklig gestalt och mening.

De flesta av O'Neills mera kända verk har spelats på Dramatiska Teatern. 1923 introducerades han för svensk publik med "Anna Christie", som, enligt pressen "visade prov på kraftfull miljöskapande realism". "Sällsamt mellanspel" framfördes 1928, "ett försök med dubblerad (talad och tänkt) dialog i psykoanalyserande kvinnodrama, ett uttryck för O'Neills strävan mot nya dramaformer". Den europeiska urpremiären av den moderna Orestes-tragedien "Klaga månne Elektra" 1933 har gått till teaterhistorien. Samma år spelades "Blodet ropar under almarna", ett bondedrama, byggt på "ett tragiskt motiv ur New Englands bondevärld". I "Dagar utan mål" 1935 "tog diktaren upp det religiösa problemet, som han förr blott flyktigt berört". 1935 spelades även "Ljuva ungdomstid", "ett idylliskt borgerligt lustspel", i sin ljusa och glättiga ton ensamstående i O'Neills produktion

Vid invigningen av Dramatens lilla scen den 12 april 1945, framfördes "Alla Guds barn har vingar", som behandlade rasproblemet och som var tydligt strindbergspåverkat. (O'Neill erkände vid flera tillfällen sitt, rent formellt, djupa beroende av vår store scendiktare, vilken han ansåg sig stå i stor tacksamhetsskuld till. Strindberg är den store mästaren, och vi äro alla hans lärjungar, sade han en gång.)

Sedan tog det hela tio år innan O'Neill utgav något nytt drama. Det blev med "Si, iskarlen kommer!" som han bröt sin isolering. Det är en modern och amerikanserad variation på temat i Gorkijs "Natthärbärgen", samtidigt som det ventilerar den Ibsenska frågeställningen: kan människan leva utan livslögnen? I tekniskt avseende vittnar stycket om att O'Neill "mottagit starka intryck av Strindberg och de tyska expressionisterna".

År 1953, O'Neills sista levnadsår, uppfördes "Måne för de olycksfödda" innan dramat hade sin riktiga premiär i Amerika. Urpremiären ägde dock rum på en annan svensk scen, Malmö stadsteater. Det är ett mustigt och färgstarkt folkskådespel med handlingen förlagd till Connecticut på 20-talet. "Kvar i minnet av denna föreställning lever pjäsens tragiskt självbiografiska predikan om alkoholistens marter och förtvivlan." Stycket kan också uppfattas som ett slags förspel till O'Neills sista stora drama: "Lång dags färd mot natt". Tendenserna är desamma i båda pjäserna, bara så mycket djupare och utförligare skildrade i den senare. Det är diktarens eget tragiska levnadsöde, hans hopplöshet och förtvivlan, som bildar den allmänmänskliga bakgrunden i dem båda.

Till sist en antydning om den pessimism, som var ett genomgående drag i O'Neills liv och verk. Så här lät det i det tal, som hölls vid Nobelprisets överlämnande: "Pessimismen låg väl dels i hans väsen, dels växte den ur litterär tidsströmning men kanske mest betydde en djup natures opposition mot traditionell amerikansk optimism. Varifrån den nu kom, utvecklingslinjen var given, och omsider blev O'Neill den säreget och våldsamt tragiska dramatiker, som världen lärt känna. Genomtänkt är ej hans uppfattning, men den har det genomlevdas äkt-het. Den är grundad i en ytterst stark, man kan säga blödande känsla av tillvarons hårdhet och därjämte ett slags glädje åt den karaktärsfulla skönheten i de människooöden, som gestaltas i kamp mot övermakten."

KULTURELLT

Folkpensionärerna missnöjda

Under förra hösten och den gångna vintern har den svenska pressen haft en stadig ström av insändareartiklar från folkpensionärer. Därvid har det starkt betonats, att de äldre och kroniskt eller långvarigt sjuka, vilka har endast folkpensionen att hålla sig till, lever i misär. Insändarförfattarna sparar inte på krutet.

Men vi ska låta pensionärerna själva tala och saxar ur de olika blad där de skrivit.

*

I *Dagstidningen Arbetaren (syndikalistisk)*, 7 december 1955:

"Statsrådet Ulla Lindström beräknar, att 290 kr pr månad går åt till ett barns försörjning. — Vad behöver då en sådan folkpensionär, som har endast folkpensionen att hålla sig till? Säkerligen minst samma summa. Men — han får endast ca 175 kr pr månad.

Vad hjälper det att här — som nu skett — komma med en plåsterlapp på 50 kr pr år? — Det verkar cyniskt, nonchalant utmanande.

Har folkpensionärernas riksorganisationens tidning 'Folkpensionären' ingen gadd? Har riksorganisationens styrelse ingen stridbarhet? — Man har dock pensionärernas stora röstsiffra att använda som slagträ. — Det stundar ju riksdagsmannanval..."

*

I *Sydsvenska Dagbladet (h)* för den 8 december 1955 skriver en folkpensionär under rubriken "Folkpensionär — svältkonstnär" följande trista rader:

"Nu har jag måst inskränka mitt mjölkinköp till en halv liter varannan dag och redan tidigare har jag gjort andra inskränkningar. Men det finns dock en gräns för även en äldre människas förmåga att försaka, ehuru den är större än de yngres.

Men det är ju vi folkpensionärer som varit med om att bygga upp det nuvarande 'folkhemmet' — det blev ett snyggt folkhem för oss!"

*

I *Hallandsposten, Halmstad (fp)*, den 9 december 1955 låter det i en insändare så här:

"Hur ska då en folkpensionär kunna leva på 165 à 175 kr i månaden? Det blir därefter. Mången halvsvälter.

Vore det inte på tiden att kompensera oss för de stegrade livsmedelspriserna?

Fattigdomen är ännu en skrämmande realitet för många folkpensionärer, inte minst för dem, som — frivilligt eller nödtvunget — bor kvar i utdömda ruckel. Den här bilden är tagen i en landskommun i norra Ångermanland.

Dessa frågor bör tas under beaktande av regering och riksdag. — Vi har riksdagsmannanval nästa år. Låt oss veta vilket parti som helhjärtat tar sig an vår sak! Så kan vi i våra föreningar komma överens om hur vi ska rösta — vi kämpar för vårt bröd för dagen, och då får idépolitiken träda i bakgrunden."

*

Den 13 december 1955 lästes följande insändare i *Ny Tid (s)*:

"Hur mycket behöver en ensamboende pensionär för att kunna leva drägligt med nuvarande höga livsmedelspriser? — Statsrådet Ulla Lindström beräknar, att 290 kr pr månad tarvas för ett barn. Det räcker inte för en folkpensionär. Tio kronor om dagen räcker inte för en människovärdig tillvaro enligt folkhemsbegrepp, och det är väl det vi har att rätta oss efter, om vi inte vill ha äldre till en parasklass.

Etthundra kronor pr vecka är — enligt vad några bland oss räknat ut — vad en folkpensionär skulle behöva för att ha några kronor över mat- och klädpengarna — t.ex. för kortare resor och till en och annan teater-, bio- och konsertbiljett. — Vi ska väl inte bara sitta och vänta på graven?

Det supps hejdlöst i landet nu. Lägg till en krona skatt på varje starkspritsliter

och en tioöring på varje flaska starköl och låt den intäkten tillfalla folkpensionärerna! Många av dem har nu inte råd att dricka mjölk. Brödet är dyrt, men det måste till, likaså potatisen. Ost ska vi inte tala om i detta sammanhang. Den är alldeles för dyr. Bröd, margarin och potatis samt havregrynsgröt... Det svälter man visserligen inte ihjäl på. Men enformigheten i maten skapar tristess och vantrivsel."

*

Den 17 december 1955 var följande insändare publicerad i *Hallands Nyheter*, (bf) Falkenberg:

"I Göteborgs Handels- och sjöfartstidning (och *Ny Tid*) har två folkpensionärer föreslagit, att en extra skatt på 1 kr pr lit. starksprit och 10 öre på varje flaska starköl påläggas och att denna nya intäkt användes till att förbättra folkpensionen.

Förslaget förefaller rimligt och befogat när man vet hur hejdlöst det supps nu sedan spriten blev fri.

Här finns ett talande exempel, hämtat ur *Dagens Nyheter* för den 11 december. Det är Kiruna det gäller. Den stadsbyggda delen av samhället har omkring 15.000 invånare. På en månad dricker man där 16.500 liter renat brännvin plus andra spritsorter. Fylleriet ökas stadigt: år 1949 registrerade polisen 194 fylleriföreselser.

(Forts. sid. 25)

NEUROSERNA HAR INTE ÖKAT

Ett helt liv i den nervskadade människans tjänst och därtill åratals umgänge med den stora och avslöjande litteraturen — sådant måste skapa insikt. Man har också en bestämd känsla av att professor NILS ANTONI äger denna insikt i riklig mängd; en kunskap om människan sådan hon verkligen är — i sitt elände och sin storhet.

Böcker, böcker, böcker — därmed är professorns hem vid Östermalmsgatan i Stockholm fyllt, bara skönlitteraturen står i hyllor som löper över en hel vägg. Av ryssarna har han läst allt som finns på svenska, nämner han i förbigående, av tyskarna uppehåller han sig vid Goethe, av svenskarna vid Almqvist och Fröding. Bland andra. Professor Antoni har sin bestämda smak: "Heidenstam kunde vi vara utan."

Vi lever i jäktets, det högljudda trumpetandets tid. Den första frågan, sedan professorn satt sig, är ofrånkomlig: Tror ni att neuroserna ökat?

— Nej, det tror jag knappast. Det är väl i stället så att de uppmärksammas på ett helt annat sätt än tidigare. Litteraturen har ju lämnat vittnesbörd om att det alltid funnits nervösa människor och nervösa lidanden. Tänk på romerska historier, på Horatius' gynnare Maeccenas till exempel. Han kunde inte somna utan att en vattenfontän porlade utanför hans fönster. Han led alltså av svår sömnlöshet. Och om sinnessjukdomar finns det vittnesbörd ännu mycket längre tillbaka i tiden. Människan har släpat på dessa sjukdomar genom århundraden, men är ändå otroligt stark. Exempel på det har vi från senaste världskriget, där människor rent psykiskt red ut ohyggliga strapatser. En neuros kan härja en människa och till och med ta död på henne, men i allmänhet är det så att människan övervinner sjukdomen. Visserligen sägs det att det moderna jäktet är neurosbildande, men det tror jag inte. Vårt nutida jäkt slår sig snarare på hjärtat än på nerverna. Mest neurosbildande av allt är personliga konflikter, till exempel leda. Kvantitativt kan en människa utträta praktiskt taget hur mycket arbete som helst, om hon trivs med det.

— Men ledan och olusten vid ett arbete bryter ned henne, särskilt om

arbetet utförs under tvångsmässiga former. Därför tror jag inte på subordinationens principen, på underordnandet. Människan arbetar bättre och håller sig lättare själsligt frisk om hon får arbeta under självständighet. Till en del måste vi naturligtvis underordna oss subordinationen, exempelvis lyda lagarna, men helst inte mer än det. Och man kommer aldrig en människa ordentligt in på livet utan att denna människa känner sig som ens jämlike. Frihet, jämlikhet, broderskap — violä, det tror jag på!

— Vad anser ni om de tekniska hjälpmedel som används för botande av neuroser, alltså elchocker och insulinbehandlingar?

— De är bra, men de skall användas på riktiga indikationer. Elchocker är ofta värdefulla och leder i regel till tillfrisknande vid endogena depressioner som är anlagsbetingade. Men vid andra slags depressioner, som är mer situationsbetingade, är elchockerna tvärtom ofta skadliga. Insulinet, å andra sidan, givet i små doser som ej leder till medvetlöshet, är också en värdefull hjälp.

Grossess botade neuros

För Freud, den på senare tid — och tidigare också förresten — flitigt begabbade, har professor Antoni alltid hyst intresse, och han talar om honom med respekt.

— Freud, säger han, har med sin psykoanalys gjort det möjligt för oss att lära känna människan på ett helt annat och grundligare sätt än vi tidigare trodde var möjligt.

— I det sammanhanget vill jag nämna att den största bristen i vår sjukvård är att läkare inte har tillräcklig tid att ägna sig åt psykioterapi. Det finns knappast någon sjuk-

Professor Nils Antoni.

dom där ej det psykiska spelar in. Men för att kunna åstadkomma psykioterapi måste man lära känna människan utan och innan.

Människorna är alla mycket olika, anser han. Det både försvårar och underlättar läkarens arbete, men en förutsättning för framgång i det är att han försöker lära känna varje människas egenart. Det är nämligen så, att vi vet mindre om varandra än vi ibland inbillar oss. Jag kan nämna ett exempel. En ung fru hade i årtal varit nedbruten i nerverna. Våra bemödanden med henne på sjukhuset ledde till tillfälliga förbättringar, men bra blev hon inte. Så blev den unga frun i grossess — och tillfrisknade samtidigt. Att det var detta som fattades kvinnan kom vi aldrig underfund med, och själv var hon också omedveten om det. Naturens egen läkekonst övergår all annan läkekonst. Det är för övrigt mycket vanligt att nervklena kvinnor aldrig mår så bra som när de är i havandeskap.

"Naturen gör felsteg"

Om naturen, närmast då begrepp som "natur" och "naturlighet", säger professor Antoni:

— I praktiken rör man flitigt ihop den äldre, nyktert betecknande och den nyare, propagandistiskt-entusiastiska innebörden hos ord som natur och naturlig. Lär av naturen, sä-

(Forts. sid. 13)

Intervju av
SVEN THIESSEN

Bokanalys – madrass-stoppning Om folkbildningsarbete i USA

Folkbildningsarbetet i USA försiggår under andra former än i Europa, men det finns ändå många likheter. I flera avseenden märker man, att Skandinavien stått som förebild för bildningsarbetet i Förenta Staterna. Inte mindre än ca 50 miljoner människor deltar i dag i folkbildningen där. De studerar snart sagt allting från murning och madrass-stoppning till litteraturanalys och filosofi.

New York by night... Chicago by night... San Francisco by night... Vilka föreställningar väcker dessa begrepp till liv hos genomsnittseuropén? Är det inte i första hand nöjeslivets bardiskar och danssalongernas negermusik man får i tankarna? Den som besökt Amerika vet att det finns mycket att se för den som är intresserad av night life. Men till åtskillnad från det night life som kostar — och kostar mycket pengar — finns det också ett slags natlliv som ger vinst och behållning. Beger man sig till exempel sent en kväll till Harlem i New York hittar man snart en upplyst skylt med ett stort "Y", en skylt som man förresten kan finna i varje amerikansk stad. Det är en förkortning och betyder YWCA, KFUK, eller också YMCA, KFUM. Går man in finner man att Y är någonting annat än en vanlig föreningslokal. Inom dess väggar försiggår allt som en människa rimligen kan sysselsätta sig med på sin fritid. Det finns kvällsskolor med många klasser i t. ex. murning, snickeri, sömnad och tillskärning. Det finns institut för skönhetsvård och liknande på de kvinnliga avdelningarna. Det arbetas med kurser i engelska för invandrare, undervisning i litteratur och konst. Ingenting saknas. Den som önskar kan ta sig ett dopp i bassängen eller förena sig med ungdomsdansen i balsalen.

Ingen är för gammal

Går man litet närmare in på folkbildningssträvandena i USA upptäcker man många rätt intressanta saker. Det första världskriget tog död på alla tidigare folkbildningssträvanden i Amerika, och det dröjde ända till 1926 innan man på nytt

satte i gång. Den inspirerande kraften var till en början Carnegie-stiftelsen, som genom att satsa stora penningbelopp lyckades sätta fart på det man i Amerika kallar Adult Education — fritt översatt: vuxenbildning.

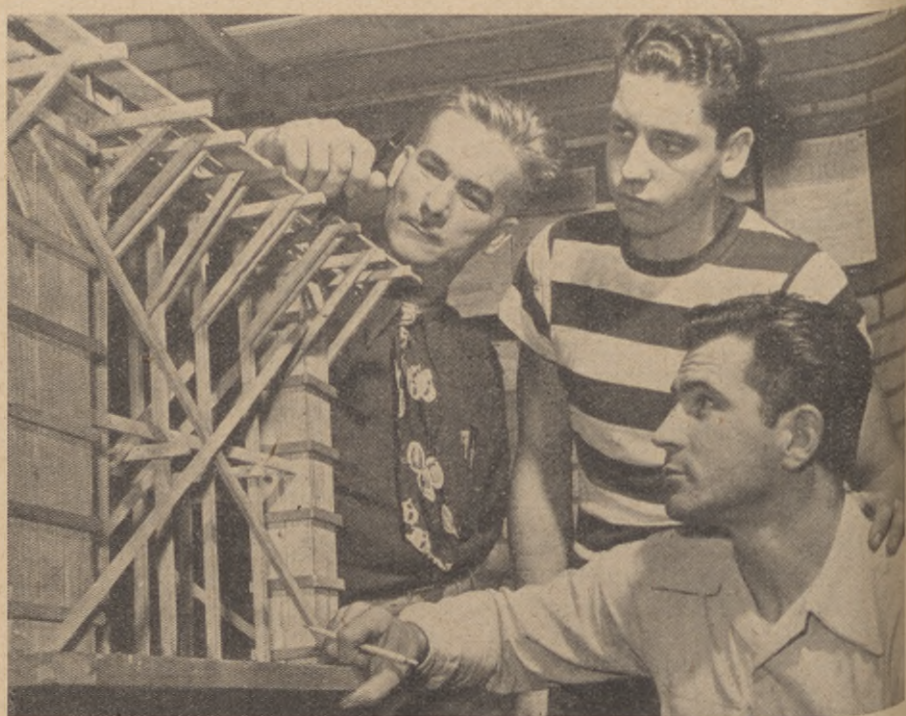
Biblioteken började så småningom blomstra och inom den ena organisationen och institutionen efter den andra ivrade man för Adult Education. Bidragande orsak till det på nytt vaknande intresset för folkbildningsarbetet vid denna tidpunkt var utan tvivel den amerikanska psykologen Thorndyke's rön beträffande den mänskliga inlärningsprocessen.

Han kom underfund med att den mänskliga inlärningsförmågan icke — som man tidigare trott — uppvisade någon nedgång vid vuxenålder. Man tog fasta på detta och fritidskurser av alla upptänkliga slag anordnades över hela Amerika för folk ända upp till 80 år.

Ford-stiftelsen folkbildar

Emellertid åstadkom också andra världskriget ett avbräck i folkbildningsarbetet på hemmafronten, medan för första gången ett gigantiskt bildningsprojekt prövades inom den amerikanska armén, och med så gott resultat, att denna verksamhet fortsätter än i dag. Efter kriget tog Ford-stiftelsen upp bildningsarbetet på sitt program, dugliga organisationer skapades, experimentverksamhet inleddes och resultaten har inte låtit vänta på sig, vilket framgår av att nära 50 miljoner av USA:s totalt 163 miljoner idag är med i någon form av bildningsarbetet.

Folkbildningsarbetet är mycket skiftande. Folkdans kan av en del

Konsten att bygga i betong ingår i USA:s folkbildningsprogram. Här demonstrerar den svensküttade instruktören George Friis (t. v.) för Dick Brock och Andrew Fabian (t. h.).

betraktas som Adult Education, andra åter inkluderar också madrassstoppning i detta begrepp. Svetsaren, som deltar i en specialkurs inom ramen för skolväsendets fritidsprogram, siktar kanske på att vinna ett statligt certifikat som ger större behörighet i yrkesutövningen. Och naturligtvis är det fortfarande Adult Education när en grupp sitter samlad i ett av bibliotekets klubbtrum och diskuterar Pascals meditationer.

"Humanistisk fostran" aktuell

Mycket ryms sålunda inom folkbildningsarbetet i Amerika, men det är speciellt en sak som särskilt omhuldas just nu; "The Liberal Education", den fria humanistiska uppfostran. I synnerhet Ford-stiftelsen har tagit fasta på denna sak. Denna upprätthåller bl. a. också ett program med diskussion om "The Great Books — De stora böckerna", vilket innebär analys av stora författares verk. En annan populär serie är "Vårt amerikanska arv".

Den vanligaste metoden är diskussioner i små grupper — grupp-dynamiken är förresten en av de ledande tankarna i amerikanskt föreningsliv, i socialt arbete och i uppfostran. Alla tänkbara hjälpmedel anlitas. Se en film om det problem som skall behandlas. Lyssna till ett radioanförande av någon vetenskapsman i samma fråga. Läs om saken i den textbok, som hör till serien, och diskutera sedan igenom saken tillsammans. Vad tror du själv om saken?

Det är i allmänhet ett överdådigt utstyrt material som står till förfogande. Och man har stora resurser att göra bildningsarbetet känt. Som exempel kan nämnas att när Ford-stiftelsen i något ämne arrangerade en rätt vanlig diskussion, meddelades detta genom helsidesannonser i stadens tidningar. Ett sådant förfarande har självfallet en viss effekt, men materiella resurser är ändå inte allt i ett arbete av denna art. Det fordras uthållighet och personliga insatser. Om det personliga intresset vittnar några sifferuppgifter om personalen: 48.000 är heltidsanställda, och inte mindre än 3 miljoner jobbar på deltid inom Adult Education.

Kunskap väg till business

Det är vanskligt att göra någon generell bedömning av det amerikanska folkbildningsarbetet. Mångt och

Miljonsiffror

● Här redovisas de många institutionerna i USA, som sysslar med folkbildning för vuxna och antalet kursdeltagare i de olika kategorierna.

	Deltagarantal:
★ Lantbruksdepartementets instruktionsverksamhet ..	8.684.000
★ Skolväsendets program för vuxna	3.500.000
★ Universitetens kursverksamhet, kvällskurser	1.500.000
★ Korrespondensskolor	1.000.000
★ Bildningsprogram i radio och television	5.000.000
★ Bibliotekens kurser och diskussionscirklar	1.761.000
★ Klubbar (män och kvinnor)	1.525.000
★ PTA. (lärar- och föräldraorganisation)	350.000
★ Religiösa institutioner	15.000.000
★ Handel och industri	750.000
★ Fackföreningarna	850.000
★ Arméns bildningsprogram	388.000
★ Olika organ för hälsa och välfärd	6.500.000
★ Andra	2.000.000
Summa:	48.808.000

mycket bär naturligtvis naivitetsens prägel, men det är i varje fall frapperande att se den optimistiska andan på detta område. Intresset för detta arbete är kanske jämfört med andra länder förvånansvärt stort, särskilt när man tar i betraktande att Amerika är landet där man i allmänhet är inriktad på mera materiella och vinstgivande ting. Men för amerikanen är kunskapen en väg — om inte till makten, så i varje fall till "business".

Palle Hagman

SE ÄVEN BILDUPPSLAGET
sid. 14—15

54.000 nya läkare utbildas varje år

Antalet läkare i världen är i dag 1.200.000, och det är alldeles för litet. Läkarna fördelas dessutom synnerligen ojämnt över de olika länderna. De lyckligast lottade världsdelarna är Europa och Nord- och Centralamerika, som har respektive 956 och 946 inbyggare per läkare. I Afrika är genomsnittet 9.100. Fjorton länder på jorden räknar med en läkare per 1.000 inbyggare eller mindre. 22 länder räknar med en per 20.000.

Världshälsoorganisationen WHO, som lämnar ovanstående upplysningar, har låtit göra en särskild undersökning på detta område. Den har utförts av dr James L. Troupin, som är ledare för organisationens avdelning för understöd till medicinska läroanstalter.

Undersökningen visar, att det varje år utbildas 54.000 nya läkare. De medicinska utbildningsanstalterna är sammanlagt 595, fördelade på 85 länder — av jordens sammanlagt 124 länder och territorier. Liksom läkarna är ojämnt fördelade är även utbildningsmöjligheterna synnerligen varierande: 9 länder på jorden har en medicinsk högskola på 1 miljon inbyggare. 13 länder har endast en per 9—17 miljoner inbyggare. Av de 54.000 läkare som årligen utbildas kommer 27.000, dvs. hälften, från europeiska universitet. Asien utbildar 11.500, Nord- och Centralamerika 9.000, Sydamerika 3.700, Östra Medelhavsområdet 860, Afrika 855 och Stillahavsområdet 750.

Av de 1.200.000 läkare

som finns i världen finns något över hälften, eller 643.000 i Europa, 247.000 i Nord- och Centralamerika, 201.000 i Asien, 48.000 i Sydamerika, 23.000 i Afrika, 16.000 i Östra Medelhavsområdet och 12.000 i Stillahavsområdet.

Lyckligast lottade med avseende å antalet läkare per inbyggare är, som ovan nämdes, Nord- och Centralamerika och Europa. I Stillahavsområdet är förhållandet genomsnittligen även rätt gott, 1.150 inbyggare per läkare. Sydamerika har 2.505 per läkare, Östra Medelhavsområdet 4.900, Asien 6.800 och Afrika 9.100. Medan det finns länder och områden på jorden, där läkarhjälp fortfarande är praktiskt taget utom räckhåll, finns det andra trakter, bl. a. inom de nordiska länderna, där man kan räkna med flera läkare än vad sjuk- och hälsovården kräver. Läkare arbetar även inom administrationen, forskning, undervisning, o. a. fält utanför det praktisk-medicinska.

Massvaccineringen nödvändig

I Status' marsnummer refererades en artikel ur Nordisk Medicin där professor Arvid Wallgren diskuterar om tiden möjligen kan vara inne att minska massvaccinationerna mot tuberkulos.

Svenska sanatorieläkareföreningens styrelse har gärna velat lägga fram sina synpunkter i frågan inför Status' läsekrets.

BCG-vaccinationen har använts i vårt land i 30 års tid och vunnit stort förtroende bland läkare och allmänhet. Det har visats att vaccinationen ger ett mycket gott skydd mot följderna av tuberkulös smitta, även om detta skydd inte är ofelbart. Calmette-vaccinationen har härigenom på ett utomordentligt sätt underlättat tillvaron för tuberkulospatienterna, som nu inte i samma grad som förr behöver ängslas för att sprida smitta i sin omgivning. Vaccinationen har av samma skäl starkt underlättat de tuberkulossjukas återgång till arbetet och reducerat skräcken för smitta bland allmänheten.

Orsaken till att man preliminärt diskuterat möjligheten att något ändra nu gällande vaccinationsprinciper är i första hand att tuberkulosituationen nu är helt annorlunda än då dessa principer utvecklades.

Tuberkulosjukligheten har minskat avsevärt, även om det bör erinras om att vi ännu har 70.000 tuberkulosjuka i vårt land, motsvarande 1 % av befolkningen. Dessutom har de tuberkulossjukas ålder blivit högre och smitta torde nu oftast inträffa i yngre vuxen ålder och ej som förr i spädbarns- eller skolåldern.

Det måste i detta sammanhang framhållas, att risken vid en tuberkulös infektion varierar i olika åldrar. Så t. ex. är det väl känt att en tuberkulös infektion i spädbarns-åldern före våra nya tuberkulosläkemedels tillkomst var utomordentligt allvarlig. Under de tidiga skolåren före puberteten är en infektion mycket mindre riskfylld och de flesta klarar den utan att ens bli påtagligt sjuka. En tuberkulosinfektion hos ungdomar i och efter puberteten och hos yngre vuxna är åter allvarligare.

Calmettevaccinationen i vårt land bedrivs f. n. i stort sett på följande sätt. På de flesta håll vaccineras spädbarnen redan på BB. En väl utförd vaccination slår an i mycket hög procent, endast enstaka måste ev. vaccineras om. I skolan underkastas barnen tuberkulinundersökningar under första, fjärde och sjätte eller sjunde skolåret. Ett nega-

Aktuellt

tivt prov betyder, att barnet icke varit smittat med tuberkulos eller att en tidigare vaccination icke längre anses effektiv. På många håll vaccineras de negativa barnen i första klassen och sedan, om tuberkulinprovet återigen skulle vara negativt, i avgångsklassen. På andra håll vaccineras barnen endast i avgångsklassen. Vidare vaccineras de värnpliktiga, om de äro negativa, före sin första tjänstgöring, varvid ofta även de jämnåriga flickorna erbjudas samma förmån.

I marsnumret av Status refererades en artikel, i vilken professor Arvid Wallgren visade sig kritisk mot fortsatt massvaccination mot tbc. Professorn påstod, att calmette-vaccinationen inte längre kan betraktas som "ofarlig" och att massvaccinationen nu är mogen för en successiv avveckling.

Detta har medfört ett gemäle från styrelsen för Svenska sanatorieläkarföreningen, som i denna artikel bestämt säger ifrån, att massvaccinationen än så länge bör bibehållas.

Styrelsen för sanatorieläkarföreningen har följande ledamöter: sanatorieläkare C. S. Backman, Sjö-Gunnarsbo sanatorium, doc. Gunnar Dahlström, Söderby sjukhus, och centraldispensärläkare Hans Hallander, Linköping.

De senare årens erfarenhet visar, att personer, som vaccinerats i avslutningsklassen i skolan, vid värnpliktsålderns inträde nästan alla fortfarande äro tuberkulinpositiva, varför ytterst få behöva vaccineras om. Innan skolvaccinationerna voro ordentligt genomförda, påträffades åtskilliga män och kvinnor med negativ tuberkulinreaktion i 18-20-årsåldern. Allt detta är massvaccination, vilken är frivillig och erbjudes alla oberoende om tuberkulosfall finns i omgivningen eller ej.

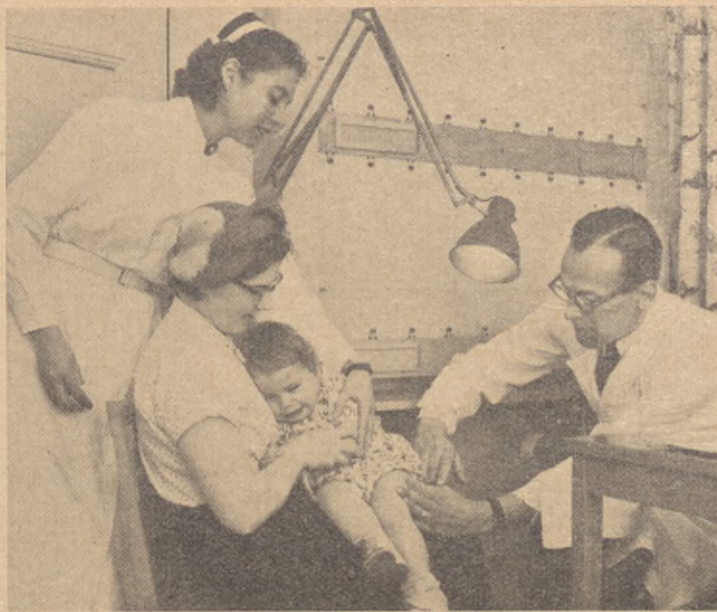
Vid dispensärerna bedrivs vidare en livlig vaccinationsverksamhet bland de tuberkulosas anhöriga och i dessas omgivning, vidare bland vissa yrkesgrupper, i samband med skärmbildsundersökningar av industrier m. m. Även dessa vaccinationer äro frivilliga och negativ inställning till vaccinationen är mycket sällsynt. Nödvändigheten av att Calmette-vaccinera individer i den tuberkulosjukas miljö, behöver väl knappast framhållas för Status' läsekrets och beträffande Calmette-vaccination av industriarbetare må framhållas, att den i hög grad underlättar de tuberkulossjukas placering i förvärvsarbetet.

Med hänsyn till att tuberkulosinfektionen är relativt vanlig i yngre vuxen ålder och torde vara rätt ovanlig i skolåldern har man frågat sig, om tiden kunde vara mogen att låta någon av de nu nämnda massvaccinationerna falla bort. Man har tänkt sig, att det möjligen kunde vara onödigt att vaccinera skolans nybörjare, då dessa i de flesta fall ha ett kvarstående skydd från vaccinationen vid födelsen. I stället skulle skolvaccinationerna förläggas enbart till tiden för puberteten, i någon av folkskolans sista klasser, så att ungdomarna, när de lämnade skolan, skulle ha ett aktuellt vaccinationsskydd inför mötet med eventuella smittokällor på arbetsplatser etc. Så förfares, som nyss nämndes, även på flera håll. Emellertid har det förekommit fall av tbc i tidig skolålder, där vaccination icke utförts i första klassen av de tuberkulinnegativa. Detta talar för, att man ännu icke

En bild från Calmette-vaccinering på Centraldispensären i Stockholm

allmänt bör släppa vaccinationsför-
farandet vid denna ålder, framför
allt kanske i tätorterna, där smitto-
tillfällena äro flera än i glesare be-
byggda trakter.

I sammanhanget har även an-
förts, att man iakttagit enstaka fall,
där det uppstått svåra komplikatio-
ner efter en BCG-vaccination med
dödlig utgång. Det måste framhållas
att sådana komplikationer äro ut-
omordentligt sällsynta och enligt
vår bestämda mening ej kunna tala
för ett upphävande eller en minsk-
ning av vaccinationerna, vilkas vär-
de är påtagligt.

◇

Tidningarna och allmänheten har
på sina håll alltför mycket tagit fasta
på vissa uttryck i professor Wall-
grens artikel såsom "Vi kan inte
längre gärna ta med ofarligheten i
vår propaganda". Detta uttryck får
ej missförstås så att farligheten
överdrives och det uppstår en propa-
ganda mot vaccinationen. Det
finns alltid en grupp personer, som
har en instinktiv motvilja mot vac-
cinationer och ingrepp av alla slag
och det har varit mycket tidsödande
att övertala dessa att låta vacci-
nera sig eller sina barn, även i så-
dana fall, där en skyddsåtgärd har
varit i högsta grad motiverad. Pro-
fessor Wallgren föreslår beträffande
skolbarnen, att vaccinationen skall
begränsas till sådana, vilkas anhö-
riga spontant önskar vaccination
och givetvis till de tuberkulohota-
de. Denna uppdelning är icke så
lycklig. Dels är det många, som inte

vill erkänna sig vara tuberkulos-
hotade och dels finnes ännu ej så
få okända smittokällor, det visar
våra skärmbildsundersökningar.

Styrelsen för Svenska sanatorie-
läkarföreningen är av den uppfatt-
ningen att man för närvarande bör
fortsätta vaccinationsprogrammet i
vårt land i samma ordning som nu.
Det måste vara en förhoppning, att
tuberkulosen skall kunna trängas
tillbaka ytterligare och att man
möjligen då kan tänka sig att min-
ska det arbete och de kostnader,
som äro förenade med vaccinati-
onerna genom att på några punkter
minska massvaccinationen. En ut-
bredd BCG-vaccination är dock
fortfarande i nuvarande läge ett av
våra bästa hjälpmedel i tuberkulos-
kampen och såväl samhällets som
icke minst de tuberkulossjukas in-
tresse tillgodoses bäst med ett vac-
cinationsprogram av nuvarande om-
fattning.

● NEUROSERNA ...

(Forts. fr. sid. 9)

ger man; naturen är enkel, sann,
riktig. Naturen är intet av allt detta:
den är gäckande, utgrundlig och
gör ofta, efter våra begrepp, svåra
felsteg. Dess utgrundlighet är kanske
bara bra — det är bara nyttigt
att varje den minsta upptäckt eller
uppfinring är svår att göra, ofta kostar
det ett helt livs koncentrerade
arbete. Men gäcksamheten är bes-
värslig, eller vad sägs om alla sjuk-

domsanlag och abnormiteter som en
givmild natur utrustat oss med? Na-
turen är ingalunda rationell, i vår
mening. "Otukt som mot naturen är"
heter det, ja men då naturen själv
har placerat detta olyckliga anlag
hos dess bärare — ty vem skulle an-
nars ha gjort det? — drift som drift,
hur kan man begära behärskning av
abnorm drift mer än normal? Det
är våra egna begrepp om det för
männsklig samlevnad och släktets
fortlevnad nyttiga och önskvärda
som stämplat vissa driftformer till
abnorma; vad de är i sig själva, där-
om blir den visaste svarslös.

— Har professor Antoni själv
inga neuroser?

— Naturligtvis, jag har varit en
neurotiker i hela mitt liv, säger han
avväpnande. Jag har märkt att för
min personliga del är arbetet bästa
läkemedlet. Det avleder den inre
uppmärksamheten på yttre ting.

"Kultur är en tunn fernissa"

Professor Antoni är humanist;
den åskådningen är naturligtvis
medfödd, men här synes den också
förvärvad. Ett helt livs umgänge
med människan, när hon är som
mest avklädd, och litteraturens jät-
tar har givit honom gedigna kun-
skaper om livet, kunskaper som nog
har en stor fond av skepticism och
desillusion. Sätt även den störste av
andar i ett utsatt läge, och varulven
tittar fram! Kultur är en tunn fer-
nissa, och den skyddar inte för in-
syn i skröpligheten.

— Hela vår tillvaro bärs upp av
ledande idéer, sammanfattar profes-
sor Antoni. Vi brås på vår moder
naturen även i fråga om irrationali-
tet. Det är drifternas självändamål
som räddar oss: forskaren söker san-
ningen utan att veta vart det bär
hän, för den verkliga konstnären är
endast det ointressanta fult, kärle-
ken lyckliggör sig själv. Och om det
inte är någon mening i att göra det
rätta även i en förtvivlad situation,
när ingen kan få veta detta och det
inte kan leda till någonting, ja då
finns det överhuvud taget ingen men-
ing i någonting!

— Somliga tror att skönheten är
vår högsta norm. Jag skall gärna
vara med på en skönhetens religion,
bara den moraliska skönheten tas
med. Ingenting har gjort ett starka-
re intryck på mig under min långa
läkarbana än den enkle mannens
anspråkslösa stoicism inför ödets
fruktansvärda slag.

En folkbildningslokal i USA kan se ut så
och stumpar av tegelväggar för att
i murning.

FOLKBILDNING I USA

Läs om Adult Education på sidan 10

Folkbildningsarbetet rymmer allting
från madrass-stopning till litteratur-
analys. Överst till vänster
Robert Kepler och Kenneth Swickard
som studerar snickeri genom
bygga en modelltrappa.

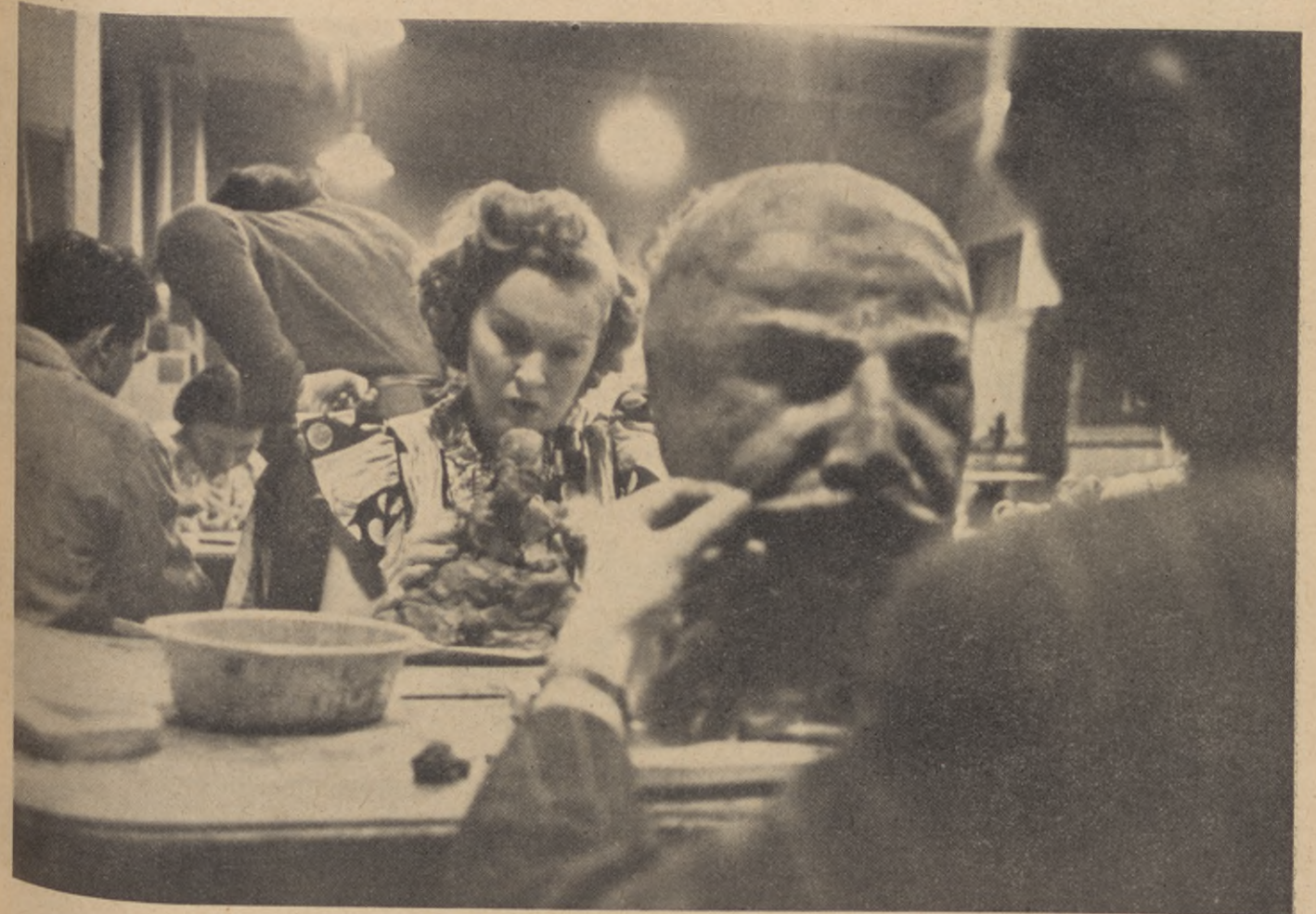
Överst till höger: Folkbildningen
ter i regel inga gränser mellan
och färgade. På den här bilden
man sig i att diskutera, och diskus-
sionsinläggen tas upp på band. Ett
åt kan man således diskutera
kussionerna.

Att det fria bildningsarbetet i USA
tagit starka intryck av skandinaviska
förebilder skvallrar bilden till vänster
om. De musikstuderande damerna
ingen mindre än Sveriges Hjalmar
Branting i brons som inspirations-
bakgrund.

Alla former av konstskapande är
pulära i bildningsarbetet. Till höger
ett foto från en amatörcurs i skulptur

Herr Sandberg filosoferar

Ni har satt målet så långt bort,
att jag aldrig når det, så 1500-
meterslöparen och ägnade sig åt
en sensträckning

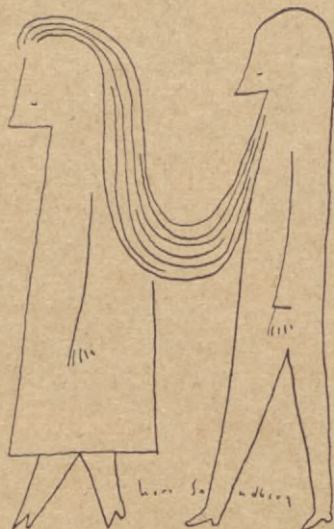

När vi människor lärt oss att
kärleken framförallt inte är teo-
retisk, då kan vi få det riktigt
gott

Herr Sandberg

Det är skandalöst det här — må-
nen är full varenda kväll

Herr Sa-
ndberg

UR PRESSEN

(Forts. fr. sid. 5)

som också gör dem lyckliga i medvetan-
det härom och i medvetandet om ett
egenvärde.

Det märkliga är egentligen att enskilda
arbetsgivare i dessa sammanhang visar
större förståelse än de statliga och kom-
munala organen. Mot den bakgrunden
hälsar man med tillfredsställelse att civil-
minister Lindholm förbereder en propo-
sition i ärendet till årets riksdag."

Och tidningen tillägger:

"Den partiella arbetskraften är alldeles
för värdefull för att man skulle låta den
förfaras. Den kan i de flesta fall ges en
sådan placering att dess kapacitet mer
än väl kan mäta sig med genomsnittet."

*

Allt det här har väl sagts många gång-
er förut — det är ingenting nytt — men
det behöver sägas åtskilliga gånger till.
En hel del har visserligen gjorts för de
partiellt arbetsförs återinpassning i ar-
betslivet, men mycket mera återstår.
Framför allt bör de statliga och kommu-
nala arbetsgivarna få upp ögonen för
dessa människors möjligheter att göra ett
fullgott arbete. De statliga organen tycks
ha bedrävligt svårt att komma ifrån sin
slentrianmässiga negativa syn på de par-
tiellt arbetsföra.

Red.

Var sjätte åldring dör vid operation

"Överåriga patienter i hyggligt allmän-
tillstånd kan behandlas enligt gängse ki-
rurgiska principer. Detta är det resultat
som leg. läkaren Bengt-Göran Waller-
ström kommit till efter en närmare un-
dersökning av alla de 251 patienter —
75 år och äldre — som 1951—1954 opere-
rats på den kirurgiska avdelningen vid
sjukhuset i Hälsingborg.

Av de 251 patienterna över 75 år har 40
avlidit i anslutning till de kirurgiska in-
greppen, alltså 15,9 procent. I hela mate-
rialet — alltså även de yngre medtagna
— från kirurgiska avdelningen i Hälsing-
borg 1951—1953 är operationsdödligheten
2,7 procent.

Det är alltså ingen tvekan om att ope-
rationsdödligheten är väsentligt högre för
de överåriga. I det svenska materialet är
det dock huvudsakligen tre grupper där
siffrorna är direkt nedslående, nämligen
tarmingreppen, gallkirurgin och amputa-
tionerna. Härvidlag konstateras dock att
grundåkommornas natur spelat större
roll än ingreppen som sådana.

Dagens Nyheter (fp)

CATULLUS

VID HAVET

ROMS SOMMAR, NU ETT LIK SOM LAGTS I GRAV,
VAR TORR, BRUN HETTA, LIDERLIG FÖRFÖRELSE.

– JAG SÖKER RENING, STJÄRNBSÄDDA HAV,
JAG SÖKER VILA I DIN DUNKLA RÖRELSE.

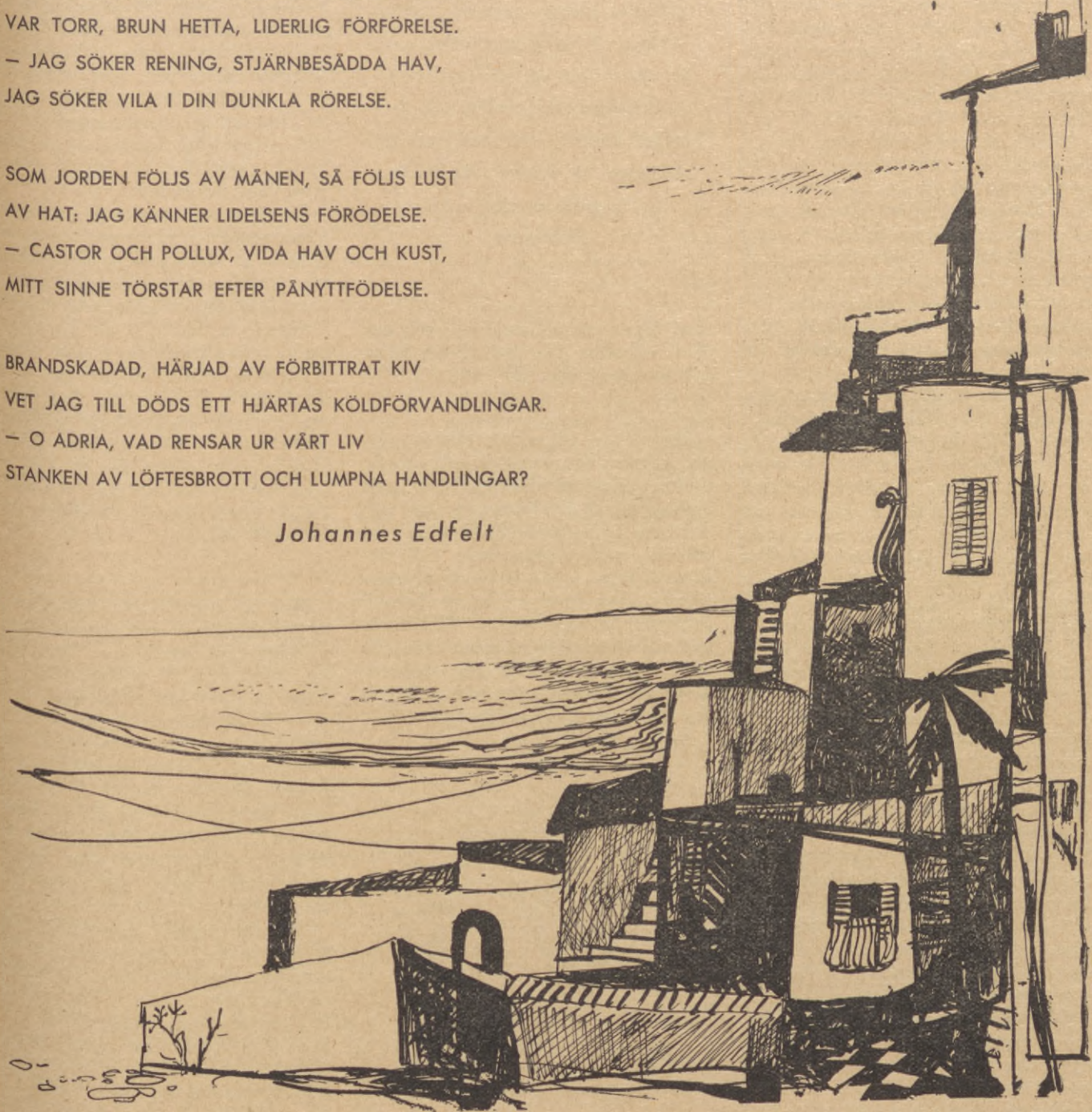
SOM JORDEN FÖLJS AV MÄNEN, SÄ FÖLJS LUST
AV HAT: JAG KÄNNER LIDELSENS FÖRÖDELSE.

– CASTOR OCH POLLUX, VIDA HAV OCH KUST,
MITT SINNE TÖRSTAR EFTER PÅNYTTFÖDELSE.

BRANDSKADAD, HÄRJAD AV FÖRBITTRAT KIV
VET JAG TILL DÖDS ETT HJÄRTAS KÖLDFÖRVANDLINGAR.

– O ADRIA, VAD RENSAR UR VÅRT LIV
STANKEN AV LÖFTESBROTT OCH LUMPNA HANDLINGAR?

Johannes Edfelt

PILGRIMSFÄRDerna till MECKA

Fem gånger om dagen faller 350 miljoner mohammedaner på knä med blicken riktad mot Mecka för att be till sin gud Allah. Varje år drar 300.000 av dessa mohammedaner iväg till den heliga staden för att undfå syndaförlåtelsen genom att kyssa den heliga "Svarta stenen" som är uppsatt mitt i Stora Moskén.

Mecka är förmodligen ett av världens största religionscentra — och den muselmanska fanatismen är så stor att det är vid dödsstraff förbjudet för varje icke-mohammedan att beträda staden och området däromkring. Fortfarande är Mecka en "hemlig stad" för alla vita.

"Allah har påbjudit människorna pilgrimsfärden till Templet, ja, alla som har medel att dit bege sig", står det i Koranen. Det betyder att varje rätttrogen muselman minst en gång i sitt liv måste företa denna resa, oavsett om han kommer så långväga från som Madagaskar eller Pakistan. Endast av hälsoskäl eller ekonomiska orsaker kan det bli tal om dispens.

Men för åtskilliga mohammedaner utgör inte dålig ekonomi något hinder. Från de mest avlägsna arabländer anländer de till fots. De kommer från Indien och från Senegal och under vägen har de utövat sina respektive yrken, levt en månad här och en månad där, kanske skaffat sig familj under den långa vandringen och anländer slutligen till Mecka efter många års vandring.

I Djedda — Saudarabiens stora hamnstad — strålar alla pilgrimer samman: de som gått till fots, de som åkt passagerarbåt och de som haft råd att ta flyget, något som faktiskt blir allt vanligare i våra dagar. Den stora sammankomsten äger rum under de första dagarna i det muselmanska årets sista månad — "Dhoul-Hidjdja" eller "pilgrims månaden". Eftersom den arabiska tide-räkningen rättar sig efter månen, blir året kortare än vårt med påföljd att pilgrims månaden flyttar sig en bit genom årtiderna för varje år som går.

När pilgrims månaden infaller under sommaren, kan resan bli ganska besvärlig, eftersom Mecka är beläget i hetbältet söder om Kräftans vändkrets. Men det hjälper inte hur strängt klimatet är — ceremonierna

INGEMAR HAMMAR

berättar här om muselmanernas imponerande pilgrimsfärder och om deras heliga Mecka. Varje "Dhoul-Hidjdja" — pilgrims månad — färdas 300.000 mohammedaner till denna stad för att kyssa den "Svarta Stenen" i Stora Moskén och få syndaförlåtelse. Många av dem vandrar 100-tals mil i pilgrimssandaler, men det finns också de, som rationaliserat sin religion och tar flyget till den heliga staden — en stad, som är förbjuden för kristna att besöka.

Teckningarna är signerade av författaren.

skall äga rum mellan den 7 och den 13 i månaden Dhoul-Hidjdja. Mek-tub — så står det skrivet.

◇

Det är en gigantisk skara människor som sammanstrålar i Mecka under pilgrims månaden, och fler tycks det bli för varje år som går. År 1919 kom bara 22.000 pilgrimer från när och fjärran, men 1927 var antalet uppe i 225.000 och numera räknar man med att cirka 300.000 rätttrogna årligen besöker Mecka sin gud till behag. De kommer från alla arabländer och talar all världens dialekter — men i den heliga staden ber man och talar på arabiska, "det heliga språket".

Pilgrimer på vandring

Det är som sagt förbjudet för "icke trogna" att besöka Mecka. Två år före sin död sade nämligen profeten Mohammed: "Oh I som tron, minnens att de otrogne endast och allenast äro orene. Må de då icke befläcka den heliga moskén och landet däromkring!" Och den 24 februari 1950 fick profetens ord officiell sanktion i och med att arabiska regeringen utsände en deklARATION, där man förklarade sig inte vilja ta ansvar för livet hos de icke-mohammedaner som envisades att försöka närma sig "det heliga landet". Och faktum är att det är mycket lätt att gå lynchningsdöden till mötes om de fanatiska skarorna skulle upptäcka en vanlig kristen människa i sina led.

Det är också mycket få människor utom mohammedanernas krets som lyckats ta sig innanför det förbjudna området, och ännu färre är de som kommit helskinnade ut igen. Under fyra sekler är det kanske ett tiotal icke-muselmaner som lyckats med den saken — givetvis under skyddande förklädnad. Den förste av dem var en italiensk adelsman, Ludovici di Varthema, som år 1503 lånade en uniform av en god vän som var syrisk officer, och sedan följde med dennes soldater ända fram till Mecka.

◇

Mecka ligger i en trång, stenig dal mitt inne i arabiska öknen. I stadens centrum ligger Stora Moskén med sina 23 portar och 7 minareter. I mitten av moskén befinner sig en kubisk byggnad av 15 meters höjd — den heter också mycket riktigt "Kaaba" som är det arabiska ordet för "kub" — och därinne finns den berömda "Svarta stenen". Det är i själva verket mot denna märkliga sten som mohammedanerna vänder sig i sina dagliga böner.

"Svarta stenen" är mycket äldre än mohammedanismen och har förmodligen spelat rollen av hednisk relik en gång i tiden. Den har i alla fall bevarat sin "heliga kraft", påstås det. Man har aldrig kunnat fastställa stenens geologiska karaktär, men enligt legenden var den vit i begynnelsen för att sedan så småningom svartna på grund av män-

Vid det heliga templet i Mecka

niskornas synder. År 930 kom en fientlig stam och rövade bort klenoden, och den blev inte återerövrad förrän 951. Under dessa 21 år inställdes alla pilgrimsfärder.

För att pilgrimens färd skall få full giltighet, måste han underkasta sig åtskilliga regler. Så ofta som möjligt under resan bör han med hög röst utropa: "Jag vänder mig till Dig. Du den ende utvalde; jag vänder mig till Dig med lovord och ära, Du är makten, Du är den ende utvalde".

Som yttre tecken på sin värdighet bär pilgrimen en speciell "fromhetsdräkt" som består av en höftgördel och ett axelskyrke av vitt, ofallat tyg. Han skall gå barhuvad och ha sandaler på fötterna, i den mån han inte vill gå barfota. Man förstår hur svårt pilgrimerna kan ha det när högtidligheterna inträffar sommardag. Sanden är brännhet och solens strålar sprider ett obarmhärtigt sken över de nakna hjässorna. Det är visserligen tillåtet med parasoll, men det är en lyxartikel i dessa trakter.

"Inget galanteri, ingen kärlekshandel och inga diskussioner under pilgrimsfärden!" står det i Koranen. Däremot bör man visa barmhärtighet mot allt och alla, och före Offrets Dag får man inte döda ett djur. En kanonisk skrift tillfogar: "Före Offrets Dag må den trogne icke raka sitt huvud, icke löstrycka ett hårstrå ur sin kropp och icke skära en nagel".

Väl framkomna till Mecka går pilgrimerna i procession fram mot Svarta stenen, som de kysser i tur och ordning. Sedan går man sju varv runt Kaaba-templet, varefter man lämnar moskén.

Utänför moskén är det ett hektiskt marknadsliv, och frågan är om inte köpmännen är de som tjänar mest på pilgrimsfärden. Den påstås vara världens mest lukrativa affär och priserna är ofta svindlande. Undra på det förresten — varorna har i de flesta fall importerats och

transporterats långa vägar genom ett otal mellanhänder.

Nästa dag klockan 8 på morgonen ger sig skaran iväg till en liten by som heter Mina och ligger 8 km öster om Mecka. Man går naturligtvis till fots genom den steniga och farofyllda terrängen. Där förrättas en middagsbön, och så drar man vidare till Arafa, som ligger ytterligare 6 km längre österut.

Där finns tre kullar som bär namnet Arafas berg och enligt den arabiska religionshistorien var det där som profeten Mohammed mottog Koranskrifterna ur Herrens hand. Vid middagstid är det återigen bön, och sedan måste pilgrimerna stanna kvar i upprätt ställning ända till solnedgången — det är en akt av meditation och räknas som pilgrimshögtidens kulmen.

Men vid solnedgången blir det liv i skarorna! Nu gäller det att fortast möjligt ta sig till Mouzdalifa, som ligger mitt emellan Mina och Arafa. Där skall det nämligen förrättas bön redan klockan 10 nästa morgon, och när pilgrimerna drar åstad i full fart händer det ofta att många trampas ihjäl av sina trosfränder, enligt vad en egyptisk observatör meddelat. Nästan samtliga har skrubbsår och blåmärken när de kommer fram.

Efter bönen — som pågår till skymningen — sätter man kurs på

(Forts. sid. 25)

En skiss från Arafa i närheten av Mecka

Expressen rullar genom det yppiga landskapet.

Vid fönstret i förstaklasskupén sitter en medelålders man i nypresad, ljusgrå kostym. Han har hög panna, uppåtstruket, mörkt hår och smala, välvårdade händer. När han blundar, förnimmer han med växande välbehag hur han liksom på mjuka dyningar gungas allt längre bort från staden, allt längre bort från den febrila oron under gatornas dammgråa träd. För sin inre syn ser han en vittrappad, herrgårdsliknande byggnad under väldiga, gröna trädskronor, som susar svalt mot aftonen. Nedanför flyter en å, kantad av slingrande näckrosbestånd med röda blommor, som böjer sina huvuden när ett par vita svanor majestätiskt simmar förbi. Långt borta hörs det rullande ljudet av en vagn. En hund ylar genom stillheten. En klocka ringer Angelus —

Så blir det stilla. Mannen i sitt hörn hör bara rasslet av en kratta, som metodiskt gnisslar genom de kanthuggna grusgångarna kring det vita huset. Dörrarna står uppslagna mot natten. Det lyser ljus där inifrån, ett gult, inbjudande ljus. Det är som väntade tystnaden blott ljudet av en vänlig röst: stig in, var välkommen, min vän!

Någon kommer ut på trappan. Det är mannen själv. Han ser upp

Av OVE EKELUND

mot månen, som blinkar genom det mörka, susande lövverket. Han står där barhuvad med händerna i fickorna och blossar på sin cigarett. Krattan raspar genom gruset, almarnas stammar kastar mäktiga skuggor över de tätklippta gräsmattorna, som skiftar i blått och violett.

Det är som om han redan hunnit leva sig många, långa år in i detta nya liv. Så har han alltid levat, tycker han. Det gamla sjunker undan i en dröm, borta med ett vinddrag från det öppna fönstret. Staden finns inte mer — staden, där han i människomyllret under de flämtande bågglamporna rastlöst sökte det han aldrig fann. Den gav honom ingen mening med hans pengar.

Varför hade han inte långt tidigare förstått, att det där, som han letade efter, det fanns inte på gatorna och torgen? Inte i kaféernas rökiga kvalm, inte i vimlet av bleka, röda, trötta, glada, unga, gamla, lastbara ansikten längs boulevarderna? Inte i alla dessa blanka, fala kvinnoögon, som blickat in i hans? Att det bara var en liten gård på landet — ett vittrappat tvåvåningshus under su-

sande almkronor, där en gubbe i gult förkläde gick och krattade i mänskenet?

Tåget rullar. Mannen sträcker ut armarna, gäspar och gnuggar halvslummern ur ögonen.

— Ändå är ingenting förlorat, tänker han. Jag har inga ekonomiska bekymmer, jag är rik på erfarenheter, och jag står mitt i blomman av min kraft.

Ur den späskade plånboken tar han fram ett fotografi. Det föreställer en vit tvåvåningsvilla, skuggad av några stora träd. Nedanför slingrar sig en liten å, på vilken svanorgungar bland svärdsliljor och näckrosblad.

Nu trampar det av och an i korridoren. En ung man skyntar förbi. Han håller händerna på ryggen och stirrar hela tiden ner i mat-tan som om han grubblade på någon svårlöst ekvation. Stegen ljuder starkare. Två unga män — den ene i brun kostym, den andre i grå — trampar nu av och an där ute, och mitt för de halvt isärdragna dörrarna till förstaklasskupén, där mannen sitter och stirrar på fotografiet, törnar de ihop med ett par blixtnabbt ursäktande handrörelser.

Några minuter senare skjuts dörrarna upp på vid gavel. De unga herrarna, som tydligen funnit var-

ann efter kollisionen, stiger in. Under otvunget samtal om likgiltiga ting slår de sig ner mitt emot mannen, som fortfarande sitter och stirrar på sitt fotografi. Och under tiranden kan han inte låta bli att tänka, att just så där glatt obesvärade skulle man naturligtvis vara — det skulle föra en långt, göra det lätt och lustigt för en här i livet —.

Plötsligt vänder den gråklädde sitt slätrakade ansikte emot honom och bugar leende:

— Förlåt, det här är ju herr Felix Loh —?

Mannen med fotografiet nickar jakande. Han lutar huvudet mot gummikudden och ser rakt in i de stålgrå, plötsligt underligt forskande ögonen i hörnet mitt emot.

— Ja, mumlar han. Men hur kan ni —.

De unga männen utbyter en kort, betydelsefull blick. Den gråklädde drar upp ett papper ur bröstfickan, vecklar ut det och återtar med eftertryck:

— Herr Felix Loh, Boulevard Excelsior 187?

Mannen nickar och nickar.

— Javisst, mumlar han otåligt. Men hur — men vem har jag då själv den äran att —.

— Herr Felix Loh, svarar den unge mannen lugnt. I Republikens namn förklarar jag er anhållen!

Han sitter där och bara gapar av förvåning.

— Vad säger ni? Nej, nu går det för långt —.

Den gråklädde vänder bak och fram på papperet. Loh stirrar på oläsliga namnunderskrifter, stämpelar och sigill. Plötsligt blir han allvarlig. Han biter sig i läpparna.

— Men jag kan bevisa — mumlar han.

Den unge mannen ler.

— Det skulle glädja mig. Men vad kan ni bevisa? Kan ni bevisa, att ni inte är herr Felix Loh?

Loh gör en rörelse åt plånboksfickan. Där har han sitt visitkort, till och med ett pass. Men de bevisar ju —. Han rodnar och slår ut med händerna:

— Nej, tyvärr. Det kan jag inte. Men hör på! Det hela är ett misstag. Ett horribelt, högst fatalt och obehagligt misstag — för er — och inte minst för mig? Har ni förstått?

Den gråklädde sitter med korslagda armar, småleende som en ung Buddha:

— Det skulle glädja mig —.

— Men av vilken anledning? återtar Loh hetsigt. Vad inbillar ni er egentligen, att jag har gjort mig skyldig till?

— Mord, svarar den brunklädde och nyper i en obefintlig mustasch. Mord på ogifta Olga Maria Ulrich, Kinoplatz 119 B. En bil väntar i Felken. Ni kommer att föras till Hühnenstaat.

Loh bleknar.

— Hühnenstaat! stammar han. Nej, nej — vart som helst! — utom till Hühnenstaat!

— Om ni har rent samvete, infaller den gråklädde — varför blir ni då så upprörd när jag säger att vi ämnar föra er till Hühnenstaat?

— Därför, svarar Loh, plötsligt darrande av vrede, därför att jag just nu kommer från Hühnenstaat! Så enkelt är det. Jag har biljett till Mhygel — nå, det angår ju förresten inte er! Ni förolämpar mig! Det — det är helt enkelt oerhört! Ni ingriper i —.

Den gråklädde gör en gest mot dokumentet. Han skakar på huvudet:

— Jag följer bara mina instruktioner. Men — det är verkligen en tillfällighet, som ser ut som en tanke, att just ni ämnar resa till Mhygel nu! Ni vet kanske, att Maria Ulrich tidvis bodde där?

Loh suckar och tar sig över håret.

— Jag känner inte den där Maria Ulrich. Har aldrig känt henne! Förstår ni vad jag säger? Jag far till Mhygel för att köpa mig ett hus där, det här lilla huset — det är vackert, inte sant? Jag har tröttnat på Hühnenstaat. Förr eller senare tröttnar man på stora städer. Hela min ung-

— Seså, jag är hungrig ...

dom — tjugu år — har runnit bort i Hühnenstaat. Det är underligt att tänka sig att den finns kvar där — men bara som minnen — hos likgiltiga människor, jag mött. Jag fann aldrig det jag sökte. Nu tror jag mig äntligen ha funnit det. Vet ni, vad jag söker? Det låter ganska löjligt — ja, skratta gärna ni! Jag sökte ro. Ro — mitt i oron. Men det här huset i Mhygel —.

Bromsarna brummar. De unga männen reser sig.

— Felken, säger den gråklädde.

Det låter som ljudet av en fallande giljotinbils.

II.

— Ni nekar alltså?

— Ja, jag har ingenting att göra med det här.

— Var befann ni er vid sextiden på eftermiddagen den nittonde augusti?

— Det minns jag inte.

— Tänk efter! Det är mycket viktigt. Ett alibi kan rädda er.

— Nej, det minns jag inte. Jag kanske låg och vilade.

— Var såg ni första gången Maria Ulrich?

— Jag har aldrig sett henne!

— Ni har sett henne som död, och det är påfallande, hur starkt ni reagerade vid konfrontationen. Men jag vill veta var ni första gången såg henne.

— Jag har sett henne en enda gång — som död. Ett vidrigt misshandlat lik — vem som helst skulle i mitt ställe ha reagerat lika starkt!

— Portvakten i Kinoplatz 119 B, Steine Toll, tar på sin ed att han mellan halv sex och sex på eftermiddagen den nittonde augusti sett er gå upp i huset. Vidare tar han på

sin ed, att han ungefär en timme senare sett er komma ner och att ni då verkat påfallande nervös och upprörd.

— I så fall ljuger han. Jag har aldrig varit där. Jag har aldrig satt min fot på Kinoplats.

— Servitören Napoleon Moreau, anställd på er stamrestaurant "Den skällande hunden", Boulevard Golf 8, känner er sedan flera år tillbaka. Han tar på sin ed att han vid åttatiden på eftermiddagen den nittonde augusti serverat er en måltid bestående av marinerade musslor och en halv butelj Sauternes.

— Det måtte han ha drömt. Jag dricker aldrig Sauternes, och jag vet inte ens vad marinerade musslor är för någonting!

— Men obestriddligen har ni intagit denna måltid — vilket gjort ett förvirrande intryck på Moreau, som är väl förtrogen med era vanor. Han förklarar dessutom, att ni enligt hans mening uppfört er besynnerligt. Ni har vägrat att ta plats vid ert vanliga bord under förevändning att det skulle dra från fönstret. Ni har, mot vanan, medfört egna cigaretter. Och slutligen har ni, blek och uppriven, avlägsnat er från lokalen — utan att invänta kvällsupplagorna, utan ert sedvanliga "godnatt", ja, utan att ens ha lämnat dricks på notan.

— Omöjligt!

— Men icke desto mindre sant. Ni hör ju själv — Napoleon Moreau är beredd att ta alla dessa fakta på sin ed!

— I så fall begår han mened —.

— Ni borde inse, att bevismaterialet är överväldigande. Erkänner ni inte ens att denna dolk har tillhört er?

— En precis likadan hänger på väggen i mitt rum.

— Slidan av snidat elfenben hängde kvar på väggen i ert rum. Själva dolken saknades vid den husvisitation, som tre timmar efter mordet företogs i er våning, Boulevard Excelsior 187. Den återfanns blodig på golvet i det rum, Kinoplats 119 B, där Maria Ulrich blivit mördad. Förstår ni inte, att enbart denna omständighet kommer att fälla er? Ni gjorde klockast i att omedelbart lämna ert samvete med en beaktelse!

— Jag upprepar att jag är oskyldig. Jag har ingenting att göra med det här!

— Vittnet, konstapel Nill vid kriminalpolisen! För ut den anklagade!

III.

Felix Loh går långsamt ner längs boulevarden. Lindarnas dammiga kronor skiftar redan i gult och tunga regnmoln driver över taken. I ett skyltfönsters spegelglasrutor möter han sin bild: en främling, en starkt åldrad man, nästan vithårig under den svarta, bredbrättade filthatten. Och dock satt han på tåget till Mhygel för knappt fjorton dagar sen —.

Det värker av tomhet i hans hjärna. Det är som om han tänkt slut på alla sina tankar. Nu finns bara tröttheten kvar, ett malande intet som gör ont. Men plötsligt faller det honom in, att han borde försöka äta någonting, en riktig måltid med ett gott glas vin. Han går upp till "Den skällande hunden", Boulevard Golf 8. Där står Napoleon Moreau i matsalsdörren med servetten under armen, precis på samma sätt som han stått där under alla dessa år. Han bugar sig tillintetgjord.

— Hör nu Moreau, säger Felix Loh, bli inte spökrädd nu! Det är jag — inte han, min dubbelgångare ni vet. Ja, förlåt — ni följer naturligtvis med i tidningarna, ni är ju själv part i målet och vet följaktligen att han redan har bekänt. Han kommer att hängas. Här i landet brukar vi ju inte lägga fingrarna emellan när det gäller den sortens personer. Ge mig något att äta och dricka, vad som helst — bara inte marinerade musslor med Sauternes!

Den gamle servitören får något fuktigt i ögonen.

— Kan ni förlåta mig det här? stammar han. Jag är ju bara människa. Jag har två ögon att se med och två öron att höra med, och när jag ser er komma in — när jag hör er röst — ja, så sant jag lever; jag kunde svära på att det var ni!

Felix Loh småler.

— Gjorde ni det också?

Moreau står och gungar på klackarna med servetten under armen.

— Nej, mumlar han, och hans händer darrar av sinnesrörelse. Nej! Det är några förfärliga människor, dom där poliserna! Som dom kan fråga ut en! Kan ni svära på att det var han? sa dom. Ja, sa jag. Nej, sa jag. Jag skulle kunna svära på det, men det gör jag inte! Varför inte det då? sa dom. Därför att det var han, men ändå var det inte han, sa jag. Hur så då? sa dom. Jo, sa jag, för som han bar sig åt! Då kan ni alltså svära på, att det *inte* var han? plåga dom mig. Ja, sa jag. Nej, sa jag. Jag

vet varken ut eller in, det snurrar bara runt i skallen på mig! Men det får jag säga nu efteråt, att en sån likhet — nej, det går över mitt förstånd! Den satan!! Tänk bara på dolken, som han bröt sig in och stal!

Loh vinkar avvärijande:

— Seså, jag är hungrig. Raska på!

Medan han väntar sluter han ögonen. För sin inre syn ser han en liten vitrappad, herrgårdsliknande byggnad under väldiga trädkronor, som susar svalt mot aftonen. Nedanför flyter en å, kantad av slingrande näckrosbestånd, vilkas röda blommor bugande böjer sina huvuden när ett par stolta, vita svanor majestätiskt simmar förbi. Långt borta hörs det rullande ljudet av en vagn. En hund ylar genom stillheten. En klocka ringer Angelus —.

Han tänker:

— Det är en vacker trakt. Jaja, det är nog mycket vackert där — i Mhygel. Men det var sommar, när han ville resa dit. Det var också mest om somrarna Maria Ulrich bodde där. Hon blev jordad i Hühnenstaat —.

Och med ens slår det honom, att han aldrig kan komma riktigt bort från denna döda, okända, likgiltiga kvinna, som han lidit sig gammal för och som gjort ett outplånligt märke i hans liv. Kanske var hon mycket vacker. — Han skulle ha mött henne för tio år sen, tagit hand om henne, gjort henne lycklig, räddat henne undan detta meningslösa öde. Men ändå vet han, att han måste vara tacksam. Ty den, som inte har något att leva för, får nöja sig med en grav att lägga blommor på, när dagen rinner alltför bittert tom.

Napoleon Moreau kommer med sin bricka, och medan han sysslar kring bordet, säger han plötsligt med en liten suck:

— Ja — herr Loh reser naturligtvis?

Felix Loh drar gardinen åt sidan. — Nej, svarar han stilla. Nej, jag stannar nog. Stan är så vacker just i kväll. Ser ni — det småregnar på rutan och lyktorna lyser så vänligt i skymningen. Det har blivit höst med ens, och jag är redan gammal. Nej, jag kan inte resa. Det finns en, som vill att jag skall stanna. En, som är mycket, mycket starkare än jag.

Ill.: Olavi Pulkkanen

När månen störtade

Var och en har väl ej kunnat undgå se de stora artiklar i dagspressen som omtalar att under det internationella, geofysiska året 1956—1957 kommer Amerika att sända upp rymdbollar — satelliter — i världsrymden. Höjden kommer att variera, från 320—1.290 km. Dessa kommer att röra sig i en elliptisk eller spiralformig bana runt vår planet och kommer att vara synliga mellan 40 grader nordlig och 40 grader sydlig bredd. En del kommer att kunna ses med blotta ögat och de andra med hjälp av instrument. De beräknas rotera kring jorden 16 gånger om dygnet.

I detta sammanhang kan det vara på sin plats att tala om en verklig sensation i den vetenskapliga världen som blev känd för helt kort tid sedan. Den världsberömda franske kosmologen professor Saurat redovisar för den i ett nyligen utkommet arbete: "Atlantis und die Herrschaft der Riesen".

Professorn har under långa tider bedrivit sina undersökningar i Anderna, närmare bestämt i Peru. Den stora sjön Titicaca ligger på en höjd av närmare 4.000 meter över intilliggande oceanen och det märkliga är att den har salt vatten. Dessutom har den samma växter och samma djurvärld som förekommer i oceanen.

Hur kan detta vara möjligt?

Saurat kommer med sin bevisföring:

Vår måne befinner sig idag på 384.000 km avstånd från jorden. Som bekant har vi idag endast en måne medan andra planeter i vårt solsystem håller sig med flera. Jupiter har ex. 11 stycken. Saurat utvecklar sin bevisföring och kommer till resultatet att vår planet haft tre stycken månar. Vår månens föregångare störtade för ca 250.000 år sedan och då uppstod ett fullkomligt kaos på vår jord. Innan en måne störtar kretsar den i tusentals år på ringa avstånd från planeten men närmar sig allt mera. Då den kommer in i den andra planetens dragningskraft löses den upp i ett kosmiskt stoff som förintar allt levande. (Den ring som finns kring planeten Saturnus är inget annat än en måne som störtat och blivit upplöst.)

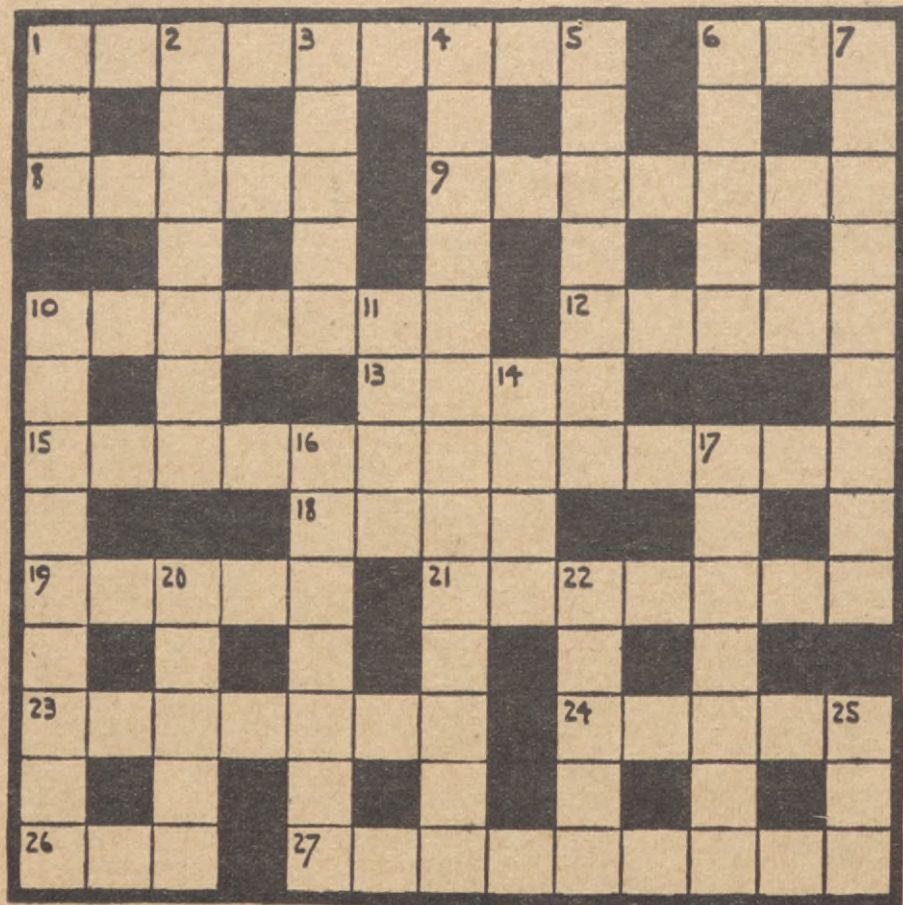
Efter denna omskakande månstörtning som raserade allt, gick en tid av månlöshet, men efter årtusenden kom vår nuvarande måne in som drabant — havet sjönk då tillbaka, men det vatten som befann sig på de höga bergskedjorna stannade kvar, ex. Titicacasjön.

Strax intill denna sjö ligger en ruinstad — Tiahuanacu — som en gång varit blomstrande med monumentalabyggnader. Bl. a. finns här ännu idag kvar en solport — Kontiki — som är utförd i ett enda block och väger över 20 ton.

S. Stenström

KORSORD nr 5

VÅGRÅTA ORD

1. Lyrisk lättviktare på boklädsdisken. (9)
6. En ung man i huvudstaden. (3)
8. Blir man av kruska, säger profeten. (5)
9. Har man enligt lagen rätt till, om någon överfaller en. (7)
10. Måste man kanske, innan man bestämmer sig. (7)
12. I Grottes kvarn var det ett evigt och tröstlöst. (5)
13. Går mest på sommaren. (4)
15. Nana. (13)
18. En mytologisk käring. (4)
19. Sitter på muggen. (5)
21. Skönt när bröder äro. (7)
23. Sol och vår. (7)
24. Vaka. (5)
26. När korvgubben slår igen. (3)
27. I. Tidblad — H. Westergren. (9)

LODRÅTA ORD

1. Ett gammalt ord för en livskamrat. (3)
2. Utrotning som katten ska medverka till. (7)
3. Kola. (5)
4. Felande fabuleringsförmåga. (13)
5. Fyrplats. (7)
6. Göra björnarna och ha örnnarna. (5)
7. Det värsta man kan få på huden i ett kemiskt krig. (9)
10. Ett besvärligt ogräs och en gammal moskovit. (9)
11. Den fågel som är att träffa. (4)

14. Nyckelord. (4)
16. Vårt mål. (7)
17. När andarna drabba samman. (7)
20. Hipp som happ. (5)
22. När tungomåltalare är i högsta form. (5)
25. Det ska man ha, då går det bra. (3)

Tävlingsregler

Lösningar till korsord nr 5 skall vara Status' redaktion, Postbox 4149, Stockholm, tillhanda senast den 5 juni 1956. För att komma med i prisbedömningen måste tävlingsförsändelse vara märkt "Korsord nr 5". Glöm ej att tydligt ange namn och adress! Två priser, ett på tio och ett på fem kr utdelas. Lösning och pristagarnas namn kommer i julinumret 1956.

Lösning till korsord nr 3

VAGRÅTT: 1. Härad. 4. Brudpar. 8. Atel. 10. Kakadu. 11. Gruff. 12. Spe. 13. Otta. 15. Tut. 17. Utvädrat. 19. Smyg. 21. Jöns. 23. Spiritus. 25. Mal. 26. Boll. 28. Pik. 30. Sänka. 31. Publik. 33. Övad. 34. Hemvärn. 35. Divan.

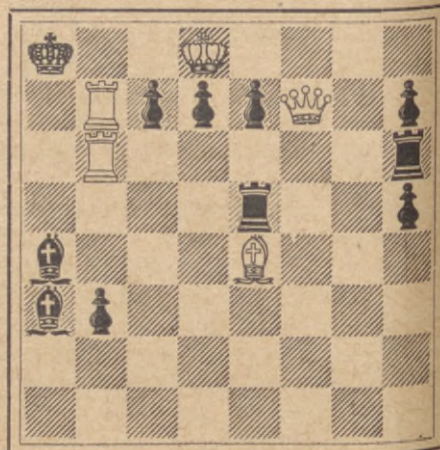
LODRÅTT: 1. Hakkors. 2. Raket. 3. Dåd. 4. Blus. 5. Unge. 6. Plunta. 7. Råfst. 9. Tuggummi. 14. Arg. 16. Utan. 18. Ärt-soppa. 20. Musa. 21. Job. 22. Solsken. 24. Plenum. 25. Musch. 27. Orlov. 28. Palä. 29. Krön. 32. Udd.

PRISTAGARE: 1:a pris à 10 kr: fru Inga Forsberg, Box 377, Ockelbo. 2:a pris à 5 kr: Syster Ida Peterson, Syster Idas sjuk- och vilohem, Klöverväg, 9, Bromma.

PROBLEM

av V. I. Schiff

Tidn. "Izvestija" 1923, omnämmande.

Matt i 2 drag

Månadens problem bygger på svarta pjäsers självavskärningar. Med sin lätta och ekonomiska ställning gör problemet ett mycket estetiskt intryck. Den rätta lösningen återfinnes på sid. 26.

MORRA-GAMBITEN

är ett nytt sätt att bekämpa svarts uppbyggnad i det sicilianska försvaret. Hittills är denna spelöppning föga undersökt och har betraktats som ej fullt korrekt. Emellertid visade den jugoslaviska stormästaren Ivkov, att varianten i fråga var spelbar även i stormästarturneringar. I Mar del Plata och Buenos Aires nådde jugoslaven i föl stora framgångar med hjälp av detta spelsätt. I ett 20-tal turneringspartier, som vi känner till som exempel på Morra-gambiten, har vit antingen fått ett överlägset angreppsspel, eller minst vunnit tillbaka den oftrade bonden med bibehållandet av ett litet positionellt övertag.

Nedan återger vi ett parti från den pågående Upplandsserien, där denna spelöppning kom till användning — och detta med förkrossande verkan.

SICILIANSKT

(Morra-gambiten)

Vit: A. Hildebrand, Uppsala

Svart: S. Ceder, Enköping

1. e2—e4

2. d2—d4

c7—c5

c5×d4

Ett sätt att avböja gambitvändningen är att spela 2. —, d7—d5.

3. c2-c3

e7-e6

Svart vill inte slå på c3 och därmed anta den offerade bonden. Spelar nu vit 4. cxd4, så har svart nått en ställning med ungefär samma karaktär som i franskt försvar. Emellertid vägrar vit att ta tillbaka bonden och tvingar så sin motståndare i Morra-gambitens huvudvariant.

4. Sg1-f3
5. Sb1xc3d4xc3
a7-a6

Har ofta använts för att undvika ev. springarutfall till b5, men frågan är om inte detta drag likväl kan betecknas som tempoförlust.

6. Lf1-c4

Lf8-c5

Ett mindre vanligt drag. I regel utvecklades löparen till e7, men frågan är om inte Lb4 är lika acceptabelt.

7. 0-0
8. Dd1-e2
9. Tf1-e1Dd8-c7
Sb8-c6
— —

Det ligger i vits spelplan, att besätta med tornen d- och c-linjerna och i kombination med kungsangrepp utöva tryck mot den efterblivna bonden d7. Svart har på ett ödesdigert sätt nonchalerat utvecklingen av sin g8 springare och kommer efter det tempoförlorande textdraget (mera behövs intel!) i förlustställning.

9. — —
10. Sf3xe5
11. g2-g3Sc6-e5?
Dc7xe5
— —

Nu har vits Lc1 fått en stödjepunkt på f4, som tidigare fattats.

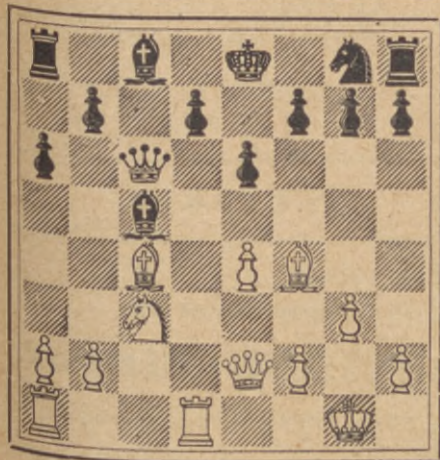
11. — —

De5-c7

Trots alla risker var här Sf6 nästan tvunget, ty nu får vit ett avgörande angrepp.

12. Lc1-f4

Dc7-c6

13. Sc3-d5!

— —

Forcerar vinsten. På 13. —, Lb6 följer 14. Tac1! och på 13. — d6 spelar vit 14. b4! med lätt vinnetspel. Svart föredrar därför att offra kvaliteten.

13. — —

Sg8-f6

På 14. Sc7† Ke7 (Kf8- 15. Sxa8 vill svart skaffa sig vissa motchanser medelst 15. —, Sxe4. Emellertid lyckas vit krossa dessa motplaner.

14. Sd5-c7†
15. Lc4-d5!!Ke8-e7
— —

● FOLKPENSIONÄRERNA ...

(Forts. fr. sid. 8)

1954 (på fem år alltså) hade siffran stigit till 321. År 1949 hade man bara 1 rattfyllerist, 1954 hade man 41. Efter spritens frigivande den 3 oktober i år har fylleriförseelserna stigit till 476 vid novemberets slut och kommer den 1 januari att överstiga 500. — En lördagsnatt nyligen hade man 18 'gäster' i polisens fyllericell. Till bilden hör, att man måst sätta in plast-rutor, som 'tål att träffas av en knyt-näve'.

Genomsnittliga förtjänsten för en tjugotårig kirunayngling i gruvarbete är 1.100 kr pr månad. Men en tränad gruvarbetare förtjänar betydligt mer. Som ett exempel nämner DN en tjugutvåring: han förtjänar 2.000 kr i månaden. Han skall betala 45 kr i månaden i hyra för sitt rum men orkar inte med det utan hotas nu med vräkning. Han äter i gruvans matsal för 220 kr i månaden, betalar 600 kr i skatt. Återstoden, 1.135 kr, super denne yngling upp så när som på vad han anslår till ett klädesplagg då och då — sista månaden blev det en skinnjacka. Fylleriböterna är stora var månad.

Nå, ynglingen må svina hur som helst, kvar står dock att sedan 600 kr till skatt avdragits från de 2.000 i lön har han 1.400 kr i månaden till sitt uppehälle och sina nöjen.

En folkpensionär har 175 kr i månaden att leva på. 175 går jämt åtta gånger i 1.400. Alltså: Den summa, som ynglingen får leva upp på en månad, den får folkpensionären dryga ut till åtta månader!

Om folkpensionärerna, som hjälpt till att arbeta fram välståndet här i landet, finge en liten del av spritintäkterna, så vore det inte mer än rättvist."

Nu är svart förlorad och resten är blott ett val mellan de olika exekutionssätten som står till vits förfogande.

15. — —	Dc6-a4
16. b2-b3	Da4-a5
17. Sc7xa8	e6xd5
18. e4xd5†	Ke7-f8
19. Ta1-c1	b7-b6
20. a2-a3	Da5xa3

Även 20. Sxb6 Dxb6 21. Txc5 Dxc5 22. Te1! vinner partiet.

21. Lf4-d6†!	Kf8-g8
2. Sa8xb6	Lc5xd6
23. Te1xc8†	Ld6-f8
24. d5-d6	g7-g6
25. De2-e5!	— —

Avgör genast, ty på 25. —, Dxb3 följer 26. Dxf6! Dxd1† 27. Kg2 och mot hotet 28. Txf8† Kxf8 29. Dh8 matt finns ingen parad.

25. — —	Kg8-g7
26. Sb6xd7	uppgivet.

● PILGRIMSFÄRDerna ...

(Forts. fr. sid. 19)

Mina. Under vägen plockar man upp småstenar, och när man närmar sig nästa etappmål börjar man en yster stenkastning, som fortsätter de närmaste dagarna. Men vem kastar man på?

Jo, man kastar på ärkefienden — Satan. Dels vill man fira åminnelsen av Abrahams kamp mot Den Listige, dels gäller det att i största allmänhet försvara sig mot tidens ondska och djävulskap.

Sedan börjar offerhögtidligheterna, då varje pilgrim köper ett får — utom de mest förmögna som köper en kamel — och offerar till Allah. Men offret är bara av symbolisk art, eftersom allt kött delas ut åt de fattiga. I Koranen står det nämligen: "Allah är gladare åt barmhärtighet än åt kött och blod".

◇

Sedan offerhögtiden är slut, är pilgrimshögtidligheterna också över. Barberare i tusental översvämmar Mecka och dess omgivningar för att raka och ansa pilgrimernas hår och skägg, och klädmånglarna springer benen av varandra för att få utbyta pilgrimsdräkterna mot andra kläder. Efter rituella avslutningshögtidligheter i Stora Moskén vänder man åter till Mina för ett par dagar. Man får då göra vad man vill, men det är önskvärt att åtminstone vid vissa tillfällen syssla med stenkastning på Den Onde.

Och sen blir det hemfärd. Muselmanens liv återgår till normala banor, han hälsas välkommen av hustrur, barn och släktingar och han är ganska stolt över att ha avverkat det stora företaget. Därtill har han nu rättighet att sätta titeln "hadji" (pilgrim) före sitt namn. Han har glömt den fruktansvärda hettan i arabiska öknen, han har glömt de hårda proven och föreskrifterna. Han är "hadji" och han kommer alltid att minnas pilgrimsfärden som en av de absoluta höjdpunkterna i sitt liv.

Redaktionen ansvarar ej för insända manuskript, teckningar och foton, som ej beställts. För inköp av material etc. träffas redaktören måndagar och fredagar.

Från

LÄSEKRETSEN

Adressera insändare till Status, Kocksgatan 15, Stockholm Sö, och märk kuvertet med "Från läsekreten". Glöm inte att sätta ut Ert namn och Er adress. Vill Ni vara anonym inför läsekreten, så meddela det och skriv en signatur ovanför Ert namn.

Staten bör svara för socialhjälpen

Det heter som bekant att fattigvården — eller socialvården, som det nu officiellt skall heta — inte får vara fastlåst i några fixerade understödstariffer, men är det så vidare lyckat? Åtminstone borde väl principen kompletteras med en i lagen förankrad taxa, som anger understödsminimum. Visst är folkpensionen, arbetslöshetshjälpen och i många fall sjukkasseersättningen i magraste laget, men i jämförelse med socialhjälpen i flera snåla kommuner erbjuder dessa sociala förmåner rena överflödet. Varför har man inte låtit staten eller landstingen svara för fattigvården? Då skulle man kunnat eliminera alla de olika kommunernas godtycke beträffande vad som är behövt och inte behövt för en hjälptagares existens.

I sammanhanget kan särskilt påpekas, att arbetslöshetsunderstöd i allmänhet utgår med större belopp än socialhjälp. Kan någon hederlig socialvårdare eller lagstiftare försvara det? Ges det någon rimlig anledning till att en arbetslös skall ha högre standard än en understödstagare hos socialhjälpen. Den senare är i de flesta fall sjuk — och ofta långvarigt sjuk, så att sjukkassan tagit sin hand ifrån honom. Han har, som det heter, utförsäkrats.

Arg "fattigvårdsgubbe"

Socialvårdens olustiga kupongsystem

Fortfarande tillämpas ett medeltida system med utdelning av mat- och mjölk-kuponger till lungsjuka, som äro hänvisade till fattigvården, vilket måste anses förnedrande för dessa. Motboken har avskaffats och därmed också förmyndarska-

pet över svenska folket i detta avseende. Fattigvården har också reformerats under senare år i så måtto att den numera kallas socialvård. För att man skall kunna anse denna vara verkligen human, måste sådana former som nämnda kuponger bort och motsvarande kontantbidrag lämnas. Därmed ges möjlighet åt vederbörande att göra sina inköp i sin vanliga affär. Med kupongsystemet tvingas han att göra dessa i affärer långt från bostaden där han är okänd. Trots detta måste det likväl kännas förnedrande att lämna kuponger som likvid för inhandlade varor.

Kupongsystemet har försvarats av fattigvården och dispensären med att om kontanter lämnades skulle dessa kunna användas för helt andra ändamål, såsom

t. ex. inköp av sprit. För att kanske någon enstaka individ har missbrukat förtroendet, får samtliga hjälpbehövande samma straff, som den som felat. Det vore väl i sådana fall bättre att avstånga just vederbörande syndare från sådan extratilldelning.

Alltså, bort med kupongsystemet och låt oss handla fritt i den affär vi är kund i!

A. J. (Stockholm)

Schacklösning

Lösningen till problemet av V. I. Schiff (Matt i 2 drag): 1. De8 med hotet 2.K×c7 matt. Om 1. —, Tc6 så 2. K×d7 matt. På 1. —, Tc5 blir svart matt efter 2. K×e7. Bivarianterna 1. —, d6 (och 1. —, d5) resulterar i matterna 2. Ta6 (2. D×a4) matt.

STOCKHOLM

JUTELUMP

Säckar och juteväv köpes. Fördämningsmattor, cisterner, sand- och torkgaltar säljas.

Koksgrytor, Järnbalkar och Plåt.

A. JÖNSSON & C:o
Timmermangsgatan 47 - Stockholm
Tel. 43 03 59, 43 63 83

BODEN

Kommanditbolaget BETONG

SANDER & C:o, Hednoret
Telefon Boden 650 16

MALMÖ

Köp *A*-kvalitet
-handla hos
Andersson's
Specialfirman för
KOTT · FLÅSK · CHARKUTERIVAROR

påhlssons

Malmö

bröd
gott bröd

MALMÖ

Fråga alltid efter S:T KNUTS

Vatten och Läskedrycker
S:T KNUTS VATTENFABRIK
Malmö — Telefon 211 80

ALLT i pappersbranschen
billigast från

Skånska Papperscentralen A.-B.

S:a Promenaden 39 A
Tel. 718 30 — Växel

SUNDSVALL

AB BENGT ANDERSSON MANUFAKTURAFFÄR

STORGATAN 17
Tel. 3311

UPPSALA

allt i virke
allt i byggnadsmaterial från

SKOGSÄGAREFÖRENINGEN

länets ledande bränsleleverantör i
ved - kol - koks - briketter

UPPSALA LÄNS SKOGSÄGAREFÖRENING

Huvudkontor Svartbäcksgatan 2
Uppsala. Tel. växel 395 90

GYNNA SVENSK INDUSTRI

ARBETSGLÄDJE

Uppmätt och färdigförpackat material för flättningsarbeten av olika slag såsom kakfat, serveringsbrickor, blomkorgar m. m. Populära och lättsålda modeller, begärliga på den öppna marknaden!

Rekvirera fullständig katalog!

Vårt arbetsmaterial tillverkas och förpackas av sjuka och partiellt arbetsföra vid Arbetsträning-
verkstaden vid Värnhems Vårdhem i Malmö. Vi vänder oss till sjukhus och vårdanstalter för att i samarbete med arbetsterapien ge sysselsättning åt sjuka och partiellt arbetsföra.

Två exempel ur vår katalog

HOBBYMATERIAL

Pilgatan 9, Malmö

Tel. 163 94

Arbetslokaler: Värnhems Vårdhem, Malmö

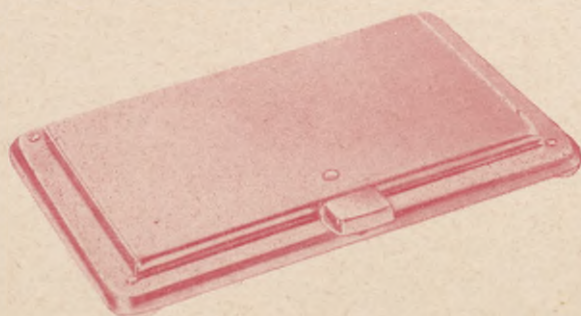
RÖD- SPRITEN

måste vara med, när det stuvas in för en längre eller kortare färd.

Skaffa Er ett punkerkök och Ni är ifrån alla bekymmer med bränslen, som medföra os och lukt

Tycker Ni om något bättre?

Stämpeldynan Leifsen 501

Lådan av rostfri plåt. Dynan av gummisvamp.
Självöppnande lock

Pris för stämpeldyna kr. 9:75
„ „ stämpelfärg „ 4:50

Rekvirera i dag! Uppgiv önskad färg.

TILLVERKARE:

Aktiebolaget A. G. Svensson

Box 68 - HÄLSINGBORG - Tel. 180 18, 198 41

NILS PERSSONS DAMKONFEKTION

TELEFON 1892

ESLÖV

